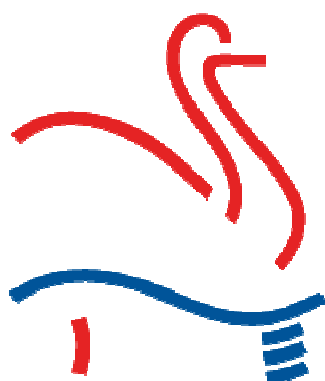

Calamiteitenplan 2010–2013

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

CALAMITEITENPLAN 2010-2013

Vastgesteld in de vergadering van het
college van dijkgraaf en hoogheemraden
op 20 april 2010

Overzicht laatst verwerkte aanvullingen (*)

laatste versie	datum verwerking	paraaf verwerker
1 september 2004	-	-
23 juli 2007	23 juli 2007	R.P.
1 juli 2009	1 maart 2009 - 1 juli 2009	LdR
16 december 2009	24 november 2009	HKV lijn in water
18 maart 2010	8 maart 2010	HKV lijn in water

(*) Het calamiteitenplan wordt ten minste eenmaal per vier jaar of zoveel vaker als noodzakelijk geactualiseerd, opnieuw vastgesteld en gepubliceerd.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Telefoon (24 uur per etmaal)	Telefax (alleen tijdens kantooruren)	Nationaal Noodnet*
Poldermolen 2 3994 DD Houten Post@hdsr.nl	030-634 5700	030-634 5999	Tel: 34393 Fax: 34754

Let op:

Buiten kantooruren dient het faxnummer niet gebruikt te worden om calamiteiten en spoedeisende meldingen door te geven!.

*) Vanaf 1 mei 2010 is de Noodcommunicatievoorziening (NCV) operationeel en wordt het Nationaal Noodnet gefaseerd buiten gebruik gesteld.

1	Inleiding	6
2	Beschrijving waterschap	7
2.1	Beheergebied	7
2.2	Taken	7
2.3	Definities	7
2.4	Risico-inventarisatie	8
2.4.1	Waterkeringen	8
2.4.2	Wateroverlast	9
2.4.3	Watertekort	10
2.4.4	Waterkwaliteit	11
2.4.5	Vaarwegen	11
2.4.6	Zuiveringstechnische werken	12
2.4.7	Samenvatting Gevaar-Gevolg-Bestrijdingsplan	12
2.4.8	Samenloop van meerdere soorten calamiteiten	14
3	De calamiteitenorganisatie	15
3.1	Uitgangspunten voor de calamiteitenorganisatie	15
3.1.1	Voortbouwen op de dagelijkse praktijk	15
3.1.2	Voorlichting	15
3.1.3	Scheiding van beleid en uitvoering	15
3.1.4	Opschaling	15
3.1.5	Samenhang GRIP fasen en coördinatiefasen van het waterschap	16
3.2	Taakverdeling in de calamiteitenorganisatie	16
3.3	WaterschapsBeleidsTeam (WBT)	17
3.3.1	Samenstelling van het WBT	17
3.3.2	Taken van het WBT	17
3.4	WaterschapsOperationeelTeam (WOT)	18
3.4.1	Samenstelling van het WOT	18
3.4.2	Taken van het WOT	18
3.5	Waterschaps Actie Centrum (WAC)	18
3.5.1	Samenstelling van het WAC	19
3.5.2	Taken van het WAC	19
3.6	Uitvoering	19
3.7	Verhouding tussen WBT, WOT, WAC en uitvoering	19
3.8	Fasering binnen het waterschap	21
3.8.1	Coördinatiefase 0	21
3.8.2	Coördinatiefase 1	21
3.8.3	Coördinatiefase 2	22
3.8.4	Coördinatiefase 3 (= dreigende ramp of crisis)	25
3.8.5	Coördinatiefase 4 (= gemeentegrens overstijgende dreiging, ramp of crisis)	27
3.9	Nazorg en evaluatie	28
3.10	Waterschapsondersteuningsgroep (WOG)	29
3.11	Vergaderingen	29
3.12	Informatieverwerking	30
3.12.1	Plotter	30
3.12.2	Verslaglegging	30
3.12.3	Archivering	30
3.13	Financiële bevoegdheden binnen de calamiteitenorganisatie	30
4	Samenwerking binnen het netwerk	31
4.1	Samenwerking met andere waterschappen	31
4.2	Afstemming op de crisisbeheersing binnen veiligheidsregio's	31

4.2.1	Convenant met de veiligheidsregio Utrecht	31
4.2.2	Convenant met de veiligheidsregio Hollands-Midden.....	32
4.3	Afstemming tijdens calamiteiten	32
4.4	Liaisons	32
4.5	Afstemming binnen het netwerk.....	32
4.6	Waarborg voor planafstemming met netwerkpartners.....	34
4.7	Expertise en bijstand.....	34
4.7.1	(inter) Regionale bijstandsverlening.....	34
4.7.2	Bijstand van beheerders (hogedruk) transportleidingen	35
5	Opstarten van de calamiteitenorganisatie	36
5.1	Melden en alarmeren door de storingswachtdienst	36
5.1.1	Afhandeling tijdens kantooruren	36
5.1.2	Afhandeling buiten kantooruren	36
5.1.3	Noodnet.....	37
5.2	Opschalen.....	37
5.3	Bereikbaarheid en beschikbaarheid calamiteitenorganisatie	37
6	Informeren & communiceren	38
6.1	Informeren over de bestrijding	38
6.2	Proces communicatie (pers- en publieksvoorlichting)	39
6.3	Fasering en de betekenis voor communicatie	39
7	Calamiteitenzorgsysteem	41
7.1	Inleiding	41
7.2	Calamiteitenorganisatie	41
7.3	Planvorming binnen het calamiteitenzorgsysteem	42
7.4	Opleiden, trainen en oefenen (OTO)	42
8	Tot slot	43

Bijlagen

- I. Overzichtskaart van het beheergebied Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
- II. Bevoegdheden binnen de waterstaatkundige keten en wettelijk kader voor optreden
- III. Alarmeringslijst WBT en WOT
- IV. Werkwijze WBT, WOT en WAC
- V. Beslisboom meld- en opschalingstructuur
- VI. Crisisvergaderagenda, besluitenlijst, logboek en situatierapportageformulier WBT, WOT en WAC
- VII. Telefoonlijst en verzendlijst netwerkpartners
- VIII. Lijst beschikbare plannen

Supplementen

- Meerjaren beleidsplan Opleiden, Trainen, Oefenen (OTO)
- Waterschapsondersteuningsgroep
- Crisiscommunicatie
- Bereikbaarheid en beschikbaarheid Storingswachtdienst
- Bereikbaarheid en beschikbaarheid Calamiteitenorganisatie

Calamiteitenbestrijdingsplannen

- Hoogwater buiten
- Regionale keringen
- Wateroverlast
- Watertekort
- Zuiveringstechnische werken
- Waterkwaliteit
- Vaarwegen

1 Inleiding

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden stelt voor de waterstaatswerken onder haar beheer een calamiteitenplan vast en draagt zorg voor het houden van oefeningen in doeltreffend optreden bij gevaar (Waterwet artikel 5.29). Met de vaststelling van dit calamiteitenplan, de onderliggende bijlagen, calamiteitenbestrijdingsplannen en supplementen (samen de 'planbundel'), voldoet het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (hierna: het waterschap) aan de plan- en oefenverplichtingen. De plannen worden jaarlijks op actualiteit beoordeeld, zo nodig aangevuld en herzien.

Met het calamiteitenplan legt het college extern verantwoording af over de wijze van organiseren van de bestrijding van incidenten en calamiteiten.

Het calamiteitenplan biedt een kader voor het optreden van het waterschap bij incidenten en calamiteiten met betrekking tot de taken waterkwantiteit, waterkeringen, waterkwaliteit, vaarwegen en afvalwaterbehandeling. Het beschrijft voor intern gebruik de structuur en coördinatie van de calamiteitenorganisatie, evenals de afstemming van het optreden met externe partijen.

In dit calamiteitenplan worden risico's geïdentificeerd en de criteria voor opschalen beschreven. De detaillering van de bestrijding van incidenten en calamiteiten staat er echter niet in. Die wordt voor elke taak en waterstaatswerk uitgewerkt in de respectievelijke calamiteitenbestrijdingsplannen. Aangezien elke calamiteit uniek is, moeten de calamiteitenbestrijdingsplannen niet worden gezien als uitputtende regelingen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden het beheergebied, de taken en de daarmee samenhangende risico's beschreven. Het bevat een overzicht van de soorten calamiteiten die zich in de watersystemen of onderdelen daarvan kunnen voordoen, waaronder een inventarisatie van de daarmee gepaard gaande risico's. Per risico wordt een overzicht gegeven van te nemen maatregelen en het beschikbare materieel, benodigd om de onderscheidene calamiteiten het hoofd te bieden. De beschrijving van de calamiteiten zal niet uitputtend zijn. Het calamiteitenplan legt de basis voor de bestrijding van elke taakgerelateerde calamiteit of combinaties daarvan.

Hoofdstuk 3 beschrijft de uitgangspunten van de calamiteitenorganisatie. Het bevat een schema met betrekking tot de calamiteitenorganisatie en de werkwijze van de verschillende organisatieonderdelen.

Hoofdstuk 4 bevat een overzicht van de diensten, instanties en organisaties die bij gevaar kunnen worden ingeschakeld;

Hoofdstuk 5 beschrijft de wijze van het opstarten van de calamiteitenorganisatie en gaat in op de meld- en alarmeringsprocedure;

Hoofdstuk 6 besteedt aandacht aan de uitwisseling van informatie en tussen de teams en organisaties die bij de bestrijding betrokken zijn. Onderdeel van die informatie is ook het communicatieproces: pers- en publieksvoorlichting;

In hoofdstuk 7 wordt het calamiteitenzorgsysteem beschreven waaruit blijkt op welke wijze het waterschap de kwaliteit van de calamiteitenorganisatie waarborgt.

De bijlagen bevatten een werkwijzenbeschrijving van de calamiteitenorganisatie en hulpmiddelen zoals kaarten, model formulieren en lijsten.

De supplementen bij het calamiteitenplan gaan in op de samenwerking en afstemming intern en met netwerkpartners, bereikbaarheid van medewerkers en externe organisaties, beschikbaarheid van materialen, het plan opleiden, trainen, oefenen, etc.

De uitwerking van de bestrijdingsactiviteiten worden voor elk type calamiteit beschreven in calamiteitenbestrijdingsplannen.

2 Beschrijving waterschap

2.1 Beheergebied

Het beheergebied ligt grotendeels in de provincie Utrecht en voor een klein deel in de provincie Zuid-Holland. Het Utrechtse deel ligt in de Veiligheidsregio Utrecht en het Zuid-Hollandse deel in de Veiligheidsregio Hollands Midden.

Figuur 1: beheergebied met aanduiding gemeenten

Het beheergebied ligt op het grondgebied van de 22 gemeenten: Alphen aan den Rijn, Breukelen, Bodegraven, Bunnik, De Bilt, Houten, Lopik, Maarssen, Montfoort, Nieuwegein, Nieuwkoop, Oudewater, Reeuwijk, Rhenen, Schoonhoven, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vlist, Woerden, Woudenberg, Wijk bij Duurstede, IJsselstein en Zeist.

2.2 Taken

Het waterschap is verantwoordelijk voor de zorg betreffende:

- waterkering (keren van het water met dijken en kades);
- waterkwantiteit (beheersen van het waterpeil);
- kwaliteit van het oppervlaktewater;
- transport en zuiveren van afvalwater;
- het beheer van vaarwegen.

2.3 Definities

Dit calamiteitenplan regelt het optreden van het waterschap bij incidenten en calamiteiten die zijn gerelateerd aan de taken van het waterschap en die zich voordoen in het beheergebied van het waterschap.

Het waterschap hanteert als omschrijving van het begrip calamiteit de in artikel 5.28 Waterwet opgenomen definitie van het begrip gevaar. Deze definitie luidt:

“omstandigheden waardoor de goede staat van één of meer waterstaatswerken onmiddellijk en ernstig in het ongereede is of dreigt te komen”

Onder waterstaatswerken worden in dit plan verstaan:

Oppervlaktewaterlichamen¹, bergingsgebieden², waterkeringen of ondersteunende kunstwerken. Het waterschap rekent hiertoe ook zuiveringstechnische werken.

Het gaat bij calamiteiten dus om een dreigende of feitelijke gebeurtenis waarbij:

De functie van waterkeringen, het watersysteem (door beperkte capaciteit van watergangen of falende kunstwerken) of de kwaliteit van het oppervlaktewater (door falende zuiveringstechnische werken, ongewenste lozingen of andere vervuiling) zodanig wordt verstoord, dat deze verstoring binnen de normale bedrijfsvoering van het waterschap niet meer is op te heffen.

Kenmerken van die omstandigheden zijn onder andere:

- Er kunnen (grote) maatschappelijke consequenties uit volgen;
- Er kunnen (grote) economische effecten optreden, ook voor andere organisaties;
- Er bestaat doorgaans (grote) belangstelling van publiek, bestuur en/of media;
- Voor bestrijding en crisiscommunicatie is vaak samenwerking met andere overheden nodig;
- Met de bestrijding zijn vaak inspanningen en kosten gemoeid waarin de begroting niet of in slechts beperkte mate voorziet.

Van een dreiging kan ook sprake zijn, wanneer zich bij een aangrenzend waterschap een calamiteit voordoet of dreigt voor te doen, die consequenties kan hebben voor het eigen beheergebied.

2.4 Risico-inventarisatie

De waterstaatswerken staan bloot aan verschillende risico's. Hieronder worden deze beschreven per taak. In de calamiteitenbestrijdingsplannen worden voor de onderkende risico's de te nemen maatregelen uitgewerkt.

2.4.1 Waterkeringen

Het waterschap beheert ongeveer 81 kilometer primaire waterkeringen, waarvan 52 km langs de Nederrijn en de Lek, van Amerongen tot Schoonhoven. Daarnaast wordt het beheer gevoerd over 316 kilometer regionale waterkeringen en 263 km overige waterkeringen. Het beheergebied van het waterschap ligt in drie dijkringen (zie hieronder), die alle drie doorlopen in de beheersgebieden van andere waterschappen.

Dijkkring 44, het gebied ten oosten van het Amsterdam-Rijnkanaal, heeft een veiligheidsniveau dat is gewaarborgd voor omstandigheden die kunnen voorkomen met een kans van 1/1250 per jaar. Voor dijkkring 15, de Lopikerwaard, is deze 1/2.000 per jaar en voor dijkkring 14, een groot deel van de Randstad, 1/10.000 per jaar. De grens tussen dijkkring 14 en 15 wordt gevormd door de Hollandse IJsseldijk.

Het falen van de primaire waterkeringen die deel uitmaken van de dijkringen, heeft overstromingen tot gevolg die zowel tot grote aantallen slachtoffers als tot grote economische schade zullen leiden. Het falen van regionale keringen veroorzaakt soortgelijke gevolgen, maar dan op een kleinere schaal. Overstromingsscenario's zijn door het waterschap in kaart gebracht. Schattingen en berekeningen van slachtoffers en schade worden uitgewerkt in samenwerking met de provincies en de veiligheidsregio's.

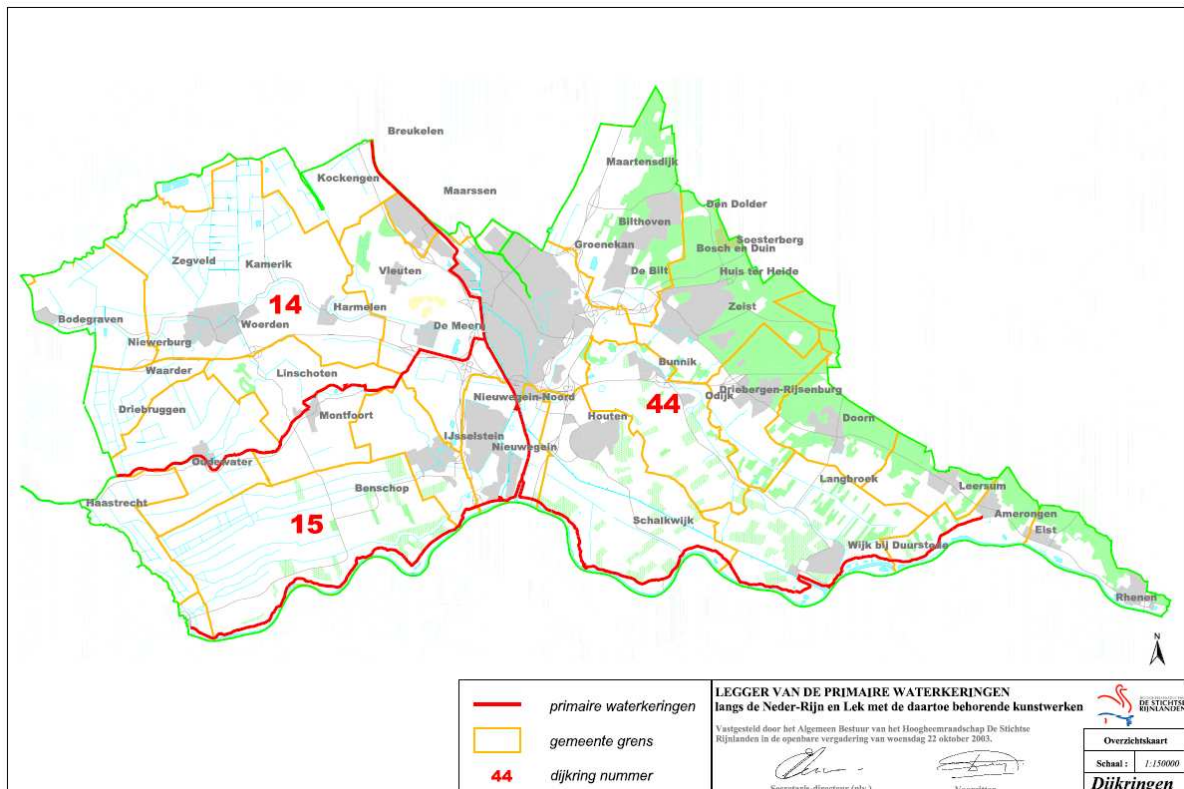
¹ samenhangend geheel van vrij aan het aardoppervlak voorkomend water, met de daarin aanwezige stoffen, alsmede de bijbehorende bodem, oevers en, voor zover uitdrukkelijk aangewezen krachtens deze wet, drogere oevergebieden, alsmede flora en fauna (definitie art. 1.1 Waterwet)

² een krachtens de Wet Ruimtelijke Ordening voor waterstaatkundige doeleinden bestemd gebied, niet zijnde een oppervlaktewaterlichaam of onderdeel daarvan, dat dient ter verruiming van de bergingscapaciteit van een of meer watersystemen en ook als bergingsgebied op de legger is opgenomen (definitie art. 1.1 Waterwet)

In de toekomst zullen van Rijkswegge zogeheten overstromingsrisicobeheerplannen worden vastgesteld voor de watersystemen. Dan worden ook de (effecten van) maatregelen op nationaal en dijkkringniveau bij dit plan betrokken

De bestrijdingsmaatregelen in dit verband gaan allereerst in op het volgen en bewaken van de waterstandontwikkelingen en de toestand van de waterkeringen. Bij toenemende dreiging wordt de calamiteitenorganisatie opgeschaald en worden waarnodig versterkingsmaatregelen getroffen. Daarvoor maakt het waterschap gebruik van eigen materieel, mankracht en indien nodig ook de hulp en bijstand van derden (van aannemers, defensie e.a.)

Van het opschalen worden ook de betrokken gemeenten, veiligheidsregio's en provincies in kennis gesteld. In een dreigende situatie waarbij de standzekerheid van de waterkeringen niet kan worden gegarandeerd, wordt in de betrokken veiligheidsregio opgeschaald naar GRIP 4 (of 3 bij lokale effecten). Ook is het mogelijk dat de hulpdiensten in de veiligheidsregio's in communicatieve zin al snel verder opschalen en de coördinatie van de crisiscommunicatie op zich nemen (asynchrone opschaling).

Figuur 2: dijkkringgebieden

2.4.2 Wateroverlast

Het watersysteem van het beheersgebied van het waterschap is grofweg in te delen in 3 regio's met eigen kenmerken. Het westelijk deel bestaat uit veenpolders. Deze worden continu bemalen, omdat die onder het niveau van de zeespiegel liggen. De zandgronden in het oostelijk deel liggen hoger, waardoor de stuwen het water juist vast moeten houden en water het gebied in gepompt moet worden. In de verstedelijkte omgeving van Utrecht ligt de nadruk op het verwerken van regenwater. Het gebied Leidsche Rijn heeft een eigen gesloten watersysteem, waarbinnen tekorten en overschotten zelfstandig opgelost worden.

Het regionale watersysteem bestaat uit:

- polders die lozen op buitenwater via gemalen;
- polders die lozen op een boezem via boezemgemalen;
- 150 poldergemalen;
- hoofdwaterlopen; 1400 km en gewone waterlopen; 9500 km;

- polders lozend onder vrij verval en
- boezems voorzien van boezemkaden en lozend op buitenwater via gemalen.

Het calamiteitenplan treedt in werking bij extreme belasting van het watersysteem als gevolg van overvloedige neerslag, hoge waterstanden op de rivieren, belemmeringen van de doorstroming of uitval van gemalen. Verder kunnen calamiteiten ontstaan door technisch falen van aanwezige kunstwerken, zoals het langdurig uitvallen van een gemaal, breken of instorten van stuwen, etc. Daardoor treedt wateroverlast op in de polders. De omvang van de schade die daardoor kan worden veroorzaakt is afhankelijk van grondsoort, grondgebruik, drooglegging en getroffen oppervlakte van de polder. In de zandpolders is wateroverlast beperkt van duur. In de veenpolders en stedelijk gebied kan dat leiden tot verhoging van het slootwaterpeil met enkele decimeters en het stagneren van waterafvoer vanaf de percelen, plantsoenen en straten.

De bestrijdingsmaatregelen in dit verband gaan uit van het tijdig signaleren van de mogelijke extreme weersomstandigheden. Dit gebeurt onder een dagelijks beheerregime. Voor zover mogelijk wordt ruimte gecreëerd binnen de watersystemen/polders, door tijdig te beginnen met uitmalen en waterinlaat te staken. De aandacht is gericht op het monitoren van de weer- en waterstandontwikkelingen. Bij toenemende dreiging wordt de calamiteitenorganisatie opgeschaald en worden waar nodig noodmaatregelen getroffen. Daarvoor maakt het waterschap gebruik van eigen (pomp)materieel, mankracht en indien nodig ook de hulp en bijstand van derden (aannemers, defensie).

Van het opschalen worden ook de betrokken gemeenten, veiligheidsregio's en provincies in kennis gesteld. In een dreigende situatie, waarbij de waterstand in de polders en op de plantsoenen langdurig hoog staat en/of mogelijk schade kan optreden aan wegen, opstallen en nutsvoorzieningen, wordt in de betrokken veiligheidsregio opgeschaald naar GRIP 4 (of 3 bij lokale effecten). Ook is het mogelijk dat de veiligheidsregio in communicatieve zin al snel verder opschaaft en de coördinatie van de crisiscommunicatie op zich neemt (asynchrone opschaling).

2.4.3 Watertekort

Watertekort als gevolg van langdurige droogte of extreem lage waterstanden op de rivieren, kan tot een calamiteit leiden als daardoor het waterpeil in de polders niet langer op een minimaal gewenst niveau te brengen is. In het oostelijke deel van het beheergebied zijn met name het ecosysteem en de landbouw gevoelig voor verdroging.

In het westelijk deel zijn de veengronden en de boezemkaden met een venige samenstelling en ondergrond, gevoelig voor uitdrogen. Deze boezemkaden worden extra geschoond en bewaakt tijdens perioden van langdurige droogte. Bij aanhoudende droogte zullen maatregelen worden opgelegd voor het verdelen en doorvoeren van het schaarse water volgens de landelijke verdringingsreeks (Waterbesluit artikel 2.1) en het waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoorzieningen (KWA). Beregeningsverboden en inlaatbeperkingen kunnen leiden tot ecologische en economische schade. Het nadelige effect op de kwaliteit van het oppervlaktewater kan ernstige gevolgen hebben voor de gezondheid van mens en dier. Ook geurhinder en schade aan oevers zijn denkbare gevolgen.

De bestrijdingsmaatregelen in dit verband gaan uit van het tijdig signaleren van de mogelijke extreme weersomstandigheden. Dit gebeurt onder een dagelijks beheerregime. Voor zover mogelijk wordt voorraad gecreëerd binnen de watersystemen/polders door water te sparen. Het nuttig effect daarvan zal echter kort van duur zijn. De aandacht is gericht op het monitoren van de weer- en waterstandontwikkelingen. Bij toenemende dreiging van watertekorten neemt het waterschap deel aan het Regionaal Droogte Overleg Midden-West Nederland, wordt de calamiteitenorganisatie opgeschaald en worden waarnodig noodmaatregelen getroffen. Daarvoor maakt het waterschap gebruik van eigen (pomp)materieel, mankracht en indien nodig ook de hulp en bijstand van derden (aannemers, defensie).

Van het opschalen worden ook de betrokken gemeenten, veiligheidsregio's en provincies in kennis gesteld. In een dreigende situatie waarbij de watertoevoer onvoldoende is en landelijk beperkingen aan het waterregime worden opgelegd (de verdringingsreeks wordt van kracht) wordt in het waterschap tot de hoogste coördinatiefase opgeschaald. Het ligt niet direct voor de hand dat ook in de

betrokken veiligheidsregio's wordt opgeschaald tot het hoogste niveau. Daarvoor is de bedreiging of het effect in de meeste gevallen niet acuut genoeg. Wel is het mogelijk dat de veiligheidsregio in communicatieve zin wel verder opschaaft en de coördinatie van de crisiscommunicatie op zich neemt (asynchrone opschaling).

2.4.4 Waterkwaliteit

De waterkwaliteit wordt bedreigd door zowel natuurlijke omstandigheden als menselijke activiteiten. In het eerste geval gaat het om bijvoorbeeld een hoge watertemperatuur, vissterfte, botulisme en zuurstofloosheid door algenbloei etc.

Bij menselijke activiteiten moet worden gedacht aan bedrijfs- en verkeersongevallen op de weg en op het water of illegale lozingen waarbij milieubelastende of giftige stoffen in het oppervlaktewater terechtkomen. Ook de opvang van bluswater bij grote branden kan aanleiding geven tot ernstige verontreiniging van water en waterbodems. Bij de afvoer van verontreinigd bluswater via het riool kan de (biologische) werking van rioolwaterzuiveringsinstallaties ernstig worden geschaad. Jaarlijks wordt het waterschap ongeveer 300 keer geconfronteerd met gevallen van matige tot ernstige waterverontreiniging. De economische schade voor derden blijft doorgaans beperkt. De schade aan het ecosysteem en de kosten voor het waterschap kunnen echter aanzienlijk zijn en soms pas zichtbaar na jaren. Een voorbeeld is het opruimen van verontreinigde baggerspecie.

De bestrijdingsmaatregelen in dit verband gaan uit van het tijdig signaleren van de mogelijke extreme weersomstandigheden. Dit gebeurt onder een dagelijks beheerregime. Voor zover mogelijk wordt binnen de watersystemen/polders water doorgespoeld om de kwaliteit op peil te houden. Het effect daarvan is niet in alle gevallen goed. Ernstige verontreiniging wordt dan ook bij voorkeur bij de bron bestreden en worden waterlopen afgedamd of voorzien van absorptiemateriaal. De aandacht is gericht op het monitoren van de weer- en waterstandontwikkelingen. Bij toenemende dreiging wordt de calamiteitenorganisatie opgeschaald en worden waarnodig noodmaatregelen getroffen. Daarvoor maakt het waterschap gebruik van eigen (pomp)materieel, mankracht en indien nodig ook de hulp en bijstand van derden (aannemers, defensie).

Van het opschalen worden ook de betrokken gemeenten, veiligheidsregio's en provincies in kennis gesteld. In een dreigende situatie waarbij de verontreiniging te groot of langdurig is, wordt in het waterschap tot de hoogste coördinatiefase opgeschaald. Het ligt niet direct voor de hand dat ook in de betrokken veiligheidsregio's wordt opgeschaald tot het hoogste niveau. Daarvoor is de bedreiging of het effect in de meeste gevallen niet acuut genoeg. Wel is het mogelijk dat de veiligheidsregio in communicatieve zin wel ver opschaaft en de coördinatie van de crisiscommunicatie op zich neemt (asynchrone opschaling).

2.4.5 Vaarwegen

Een calamiteit op een vaarweg betreft in de meeste gevallen een aanvaring of ongeval. Dit loopt haast altijd samen met andere calamiteiten. Waterverontreiniging of beschadiging van kaden, bruggen, oevers of waterkerende kunstwerken, stelt in elk geval ook het daarvoor geldende calamiteitenbestrijdingsplan in werking. Een ongeval, het zinken van vaartuigen en beschadigen van kunstwerken, hebben gevolgen voor de bruikbaarheid van de vaarweg (stremming van de scheepvaart etc.). Bij beroepsmatig gebruik zal er ook sprake zijn van financieel nadeel bij de beroepsvaart.

De bestrijdingsmaatregelen in dit verband gaan uit van het verwijderen van de wrakken of vaartuigen uit de vaargeul, het geven van bericht aan de scheepvaart, het inzetten van omleidingroutes en het repareren van schadevaringen. Bij toenemende dreiging of langere duur van het herstel wordt de calamiteitenorganisatie opgeschaald en worden waarnodig noodmaatregelen getroffen. Daarvoor maakt het waterschap gebruik van eigen (pomp)materieel en indien nodig ook de hulp en bijstand van derden (aannemers etc.).

Van het opschalen worden ook de betrokken gemeenten, veiligheidsregio's en provincies in kennis gesteld. Het is bij dergelijke ongevallen niet voor de hand liggende dat de situatie zo omvangrijk of langdurig is, dat in het waterschap tot de hoogste coördinatiefase wordt opgeschaald. Het ligt ook niet direct voor de hand dat ook in de betrokken veiligheidsregio's wordt opgeschaald tot het hoogste

niveau. Dat is anders wanneer bij een vaarwegongeval ook potentiële milieurampen met schade voor de volksgezondheid dreigen of dat er letsel of dodelijke slachtoffers te betreuren zijn. In overige gevallen is daarvoor de bedreiging of het effect in de meeste gevallen niet acuut genoeg. Wel is het mogelijk dat de veiligheidsregio in communicatieve zin verder opschaalt en de coördinatie van de crisiscommunicatie op zich neemt (asynchrone opschaling).

2.4.6 Zuiveringstechnische werken

Voor het zuiveren van afvalwater zijn 17 rioolwaterzuiveringsinstallaties in gebruik bij het waterschap. De gemeenten dragen zorg voor het beheer van gemeentelijke rioolstelsels waarmee huishoudelijk en bedrijfsafvalwater wordt ingezameld. Met behulp van 52 rioolgemalen en plm. 140 kilometer rioolpersleidingen wordt het afvalwater vanuit deze gemeentelijke stelsels getransporteerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Wanneer de gelimiteerde capaciteit van de installaties wordt overschreden, kunnen overstortingen vanuit het gemeentelijk rioolstelsel of ongezuiverde effluentlozingen bij de rioolwaterzuiveringsinstallaties optreden (verontreiniging oppervlaktewater). Technische gebreken aan installaties, leidingbreuk of uitval van de elektriciteit zijn andere oorzaken waardoor verontreiniging kan optreden. Vanwege het gebruik van chemicaliën voor het zuiveringsproces en de vorming van gassen in het gistingsproces, zijn rioolwaterzuiveringsinstallaties milieubelastend (geurhinder) en kan bij lekkage of spills van chemicaliën bodemverontreiniging optreden. De gashouders waarin het methaangas wordt opgeslagen bij drie van de installaties, vormen eveneens een potentieel gevaar.

De bestrijdingsmaatregelen in dit verband gaan uit van het tijdig signaleren van de mogelijke verstoringen van het bedrijfsproces. Dit gebeurt onder een dagelijks beheerregime.

Het falen van rioolpersleidingen vormt nauwelijks aanleiding voor opschaling. Daarvoor is de overlast (soms niet merkbaar of) kort van duur, evenals de reparatie van de leiding.

Het falen van rioolwaterzuiveringsinstallaties kan wel een langduriger probleem vormen met vervuiling van oppervlaktewater en hinder voor de burger tot gevolg. De aandacht is dan gericht op herstel van de werking van de installatie en op het monitoren van de weersontwikkelingen, omdat overvloedige neerslag kan betekenen dat maatregelen moeten worden genomen voor alternatieve afvoer van het opgevangen rioolwater.

Bij toenemende dreiging of langdurig nemen van noodmaatregelen, wordt de calamiteitenorganisatie opgeschaald. Daarvoor maakt het waterschap gebruik van eigen (pomp)materieel en indien nodig ook de hulp en bijstand van derden (aannemers etc.).

Van het opschalen worden ook de betrokken gemeenten, veiligheidsregio's en provincies in kennis gesteld. In een dreigende situatie waarbij de noodmaatregelen ingrijpend zijn (veel transporten van riool water met tankwagens) of het herstel langdurig is, wordt in het waterschap tot de hoogste coördinatiefase opgeschaald. Het ligt niet direct voor de hand dat ook in de betrokken veiligheidsregio's wordt opgeschaald tot het hoogste niveau. Daarvoor is de bedreiging of het effect in de meeste gevallen niet acuut genoeg. Wel is het mogelijk dat de veiligheidsregio in communicatieve zin verder opschaalt en de coördinatie van de crisiscommunicatie op zich neemt (asynchrone opschaling).

2.4.7 Samenvatting Gevaar-Gevolg-Bestrijdingsplan

De tabel op de volgende pagina bevat een schematisch samenvatting van de risico's die het waterschap heeft onderkend, de gevolgen voor het waterschap en de omgeving indien het risico zich daadwerkelijk voordoet en het bestrijdingsplan waarin de maatregelen staan beschreven die genomen moeten worden wanneer de gebeurtenis zich voordoet.

Gevaar	Gevolg	Bestrijdingsplan
Hoge waterafvoer rivieren	Hoogwater tegen de riviervolken, waardoor grote belasting van de primaire waterkeringen	Hoogwater Buiten (Primaire waterkeringen)
Hoge vloed of stormvloed op zee		
Instabiliteit van dijk	(Dreiging van) dijkdoorbraak, waardoor overstroming achterliggende polders	Hoogwater Buiten en Regionale keringen
Overstroming van dijk, gevolgd door bresvorming		
Sabotage van waterkering		
Invaren van schip in dijk		
Technisch falen van kunstwerk	Overstroming achterliggende polders	Regionale keringen
Extreme peilstijging in boezemwater	Verhoging kans doorbraak boezemkade	
Extreme neerslag	Peilstijgingen, waardoor mogelijk overstroming boezemkade	Wateroverlast
Belemmering doorstroming watergang		
Uitval gemaal	Belemmering waterafvoer boezem	Wateroverlast
Hoge waterafvoer rivieren		
Watertekort en extreme droogte	Uitdroging waterkering, waardoor verhoging kans op doorbraak.	Watertekort
	Droogvallen watergangen met ecologische schade tot gevolg en schade aan landbouwgewassen	
Ongeval met lekkage van stoffen in oppervlaktewater of riolering	Chemische verontreiniging oppervlaktewater of riolering	Waterkwaliteit
Bluswater in oppervlaktewater of riolering		
Illegale lozingen op oppervlaktewater of riolering		
Zuurstofgebrek in water waardoor biologische verontreiniging	Vissterfte, dode watervogels en andere kadavers	
Botulisme en andere biologische agentia in het oppervlakte water	Vervuult zwembad, recreatiewater en water om vee te drinken	
Kernongeval waarbij radioactief besmet materiaal in oppervlakte-water komt	Radioactieve verontreiniging van oppervlaktewater, waterbodan en zuiveringsslib met korte en lange termijn gevolgen voor flora en fauna	
Schip vaart tegen kunstwerk waardoor kunstwerk niet meer functioneert of instabiel wordt	Stremming van kunstwerk	Vaarwegen
Schip zinkt in vaarweg	Stremming van waterweg	
Lozingen op riool	Verstoring/overbelasting van zuivering, waardoor overschrijding van lozingseisen.	Zuiveringstechnische werken
	Stankoverlast	
	Explosiegevaar riolering of gemaal	
Lekkage gasbuffers en gasleidingen	Explosiegevaar voor en mogelijk ernstige (economische) schade aan rioolwaterzuiveringsinstallatie	
Storing afzuiging tanks/processen en dergelijke	Stankoverlast	
Lekkage chemicaliën op waterzuiveringsinstallatie	Bodemverontreiniging	
	Stankoverlast	
	Explosie/Brandgevaar	
Storing/uitloop werkzaamheden aan rioolwaterzuiveringsinstallatie of rioolgemaal	Overschrijding lozingseisen	Zuiveringstechnische werken en Waterkwaliteit
Persleidingbreuk	Overstort waardoor aantasting kwaliteit oppervlaktewater	
	Lokale verontreiniging oppervlakte-water door de breuk en overstort als gevolg van breuk	

Tabel 1: Toepassen van calamiteitenbestrijdingsplannen bij gevaar

2.4.8 Samenloop van meerdere soorten calamiteiten

De beschreven gevaren zijn gecategoriseerd per type calamiteit. Het is echter goed mogelijk dat twee of meer incidenten zich gelijktijdig voordoen en elkaar zelfs versterken. Bestrijding ervan zal dan meerdere bestrijdingsplannen tegelijk in werking stellen. De calamiteitenorganisatie is daarop ingesteld. Voorbeelden van combinatiemogelijkheden zijn:

- watertekort en waterkwaliteitsproblemen
- extreme wateroverlast en falen zuiveringstechnische werken
- extreme wateroverlast en dreigende doorbraak regionale keringen

Het waterschap rekent imagoschade ook tot mogelijk gevolg van de hierboven genoemde risico's. De dreiging hiervan kan aanleiding zijn eerder of hoger op te schalen, dan gezien de ernst van het incident noodzakelijk zou zijn. In dat geval is het denkbaar de communicatie asynchroon op te schalen wanneer signalen van publiek en media daar aanleiding voor geven, terwijl daar technisch gezien nog geen aanleiding voor is.

3 De calamiteitenorganisatie

3.1 Uitgangspunten voor de calamiteitenorganisatie

Het geheel van de bij de bestrijding betrokken medewerkers en bestuurders heet de calamiteitenorganisatie. Onder normale omstandigheden is dit een "slapende organisatie", die actief wordt wanneer er sprake is van een bijzondere situatie die kan leiden tot een calamiteit. De calamiteitenorganisatie kent slechts een beperkte vaste bezetting die de voorbereiding op calamiteiten coördineert. Die vaste bezetting bestaat binnen het waterschap uit het kernteam calamiteitszorg, waarin onder voorzitterschap van de calamiteitscoördinator, medewerkers uit de verschillende afdelingen zitting hebben.

Een slagvaardige organisatie zou elke calamiteit het hoofd moeten kunnen bieden. Deze slagvaardigheid wordt bereikt door zowel tijdens het voorbereiden op een calamiteit als tijdens het bestrijden van een calamiteit rekening te houden met een aantal uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn onder andere gebaseerd op de ervaringen van het waterschap met calamiteiten uit het verleden.

3.1.1 Voortbouwen op de dagelijkse praktijk

Het optreden in bijzondere omstandigheden is een logisch vervolg op de normale werkzaamheden binnen een organisatie. Tijdens een calamiteit moet het optreden zoveel mogelijk uitgaan van de normale, dagelijkse werkwijze. Dit betekent dat de taken die de leden van de calamiteitenorganisatie moeten uitvoeren, in het verlengde liggen van hun dagelijkse werkzaamheden. Daarbij maken de leden gebruik van hun contactpersonen uit de dagelijkse netwerken. Voor de personele invulling van de calamiteitenorganisatie betekent dit, dat medewerkers zoveel mogelijk worden ingezet op taken waarbij ze van hun specifieke expertise gebruik kunnen maken. Door medewerkers in te zetten op plaatsen waar zij van hun eigen kennis en vaardigheden gebruik kunnen maken, wordt de extra werkdruk opgevangen die de bestrijding van de calamiteit met zich mee brengt.

3.1.2 Voorlichting

Het geven van goede en tijdige voorlichting aan burgers en besturen (waterschap en gemeenten, veiligheidsregio's etc.) is essentieel. De bestrijding kan immers nog zo effectief en efficiënt zijn; wanneer daarvan bij de buitenwacht een ander beeld bestaat, loopt het imago van de organisatie schade op en is het zelfs mogelijk dat ten onrechte van buitenaf wordt aangedrongen op maatregelen.

3.1.3 Scheiding van beleid en uitvoering

De calamiteitenorganisatie is opgedeeld op basis van de soort activiteiten die plaatsvinden:

- het beleidsteam (WBT) houdt zich bezig met de strategie (beleidsvorming, bestuurlijke afstemming, lange termijn gevolgen, communicatie);
- het operationeel team (WOT) houdt zich bezig met tactiek (operationele coördinatie, aanpak op hoofdlijnen, afstemming met coördinatiecentra van andere instanties);
- het actiecentrum (WAC) en de uitvoerende teams zijn actief met het daadwerkelijk bestrijden van de calamiteit.

3.1.4 Opschaling

Bij een calamiteit vindt altijd opschaling plaats. Het niveau van opschaling is afhankelijk van de aard en omvang van een calamiteit. In de praktijk vindt opschaling eerst informatief plaats en pas daarna operationeel. Dit houdt in dat de voorzitter van het WOT en de voorzitter van het WBT al worden geïnformeerd over de situatie, nog voordat daadwerkelijk wordt opgeschaald. De bedoeling van dit informeren is het tijdig op de hoogte brengen van genoemde voorzitters over de situatie, zodat ingeval

moet worden opgeschaald, het WOT en WBT direct aan de slag kunnen gaan. Hiermee wordt bovendien voorkomen dat een voorzitter van een van de nog niet actieve teams, wordt aangesproken op een situatie waarvan deze niet op de hoogte is.

Bij de calamiteitenbestrijding binnen het waterschap worden, analoog aan de opschaling van de algemene keten, verschillende opschalingsfasen onderscheiden. Om reden van de coördinatie en bevelvoering bij rampen en de aanloop daarnaar toe, sluiten de coördinatiefasen van het waterschap aan op de GRIP fasen van de algemene keten. In de lagere fasen hoeft opschaling echter niet parallel te verlopen. Het bestrijden van een incident en de daarvoor benodigde inzet van het waterschap hoeft nog geen aandacht of capaciteit (en dus opschaling) van de hulpdiensten en besturen van gemeenten te vragen.

3.1.5 Samenhang GRIP fasen en coördinatiefasen van het waterschap

De GRIP fasen van de algemene kolom en de coördinatiefasen van het waterschap komen voor het grotendeels overeen. Het waterschap zal als 'probleemeigenaar' echter eerder in actie kunnen komen en met de bestrijding beginnen. Bij calamiteitenbestrijding wordt de regio geïnformeerd bij de overgang van Coördinatiefase 0 op 1 en gealarmeerd bij overgang van Coördinatiefase 1 op 2:

Waterschap	Regio	Aard
Coördinatiefase 0	(GRIP 0,1,2)	Routine
Coördinatiefase 1	(GRIP 0,1,2)	Calamiteitenbestrijding
Coördinatiefase 2	(GRIP 2)	Calamiteitenbestrijding
Coördinatiefase 3	GRIP 3	Calamiteitenbestrijding (dreigende ramp)
Coördinatiefase 4	GRIP 4	Rampbestrijding

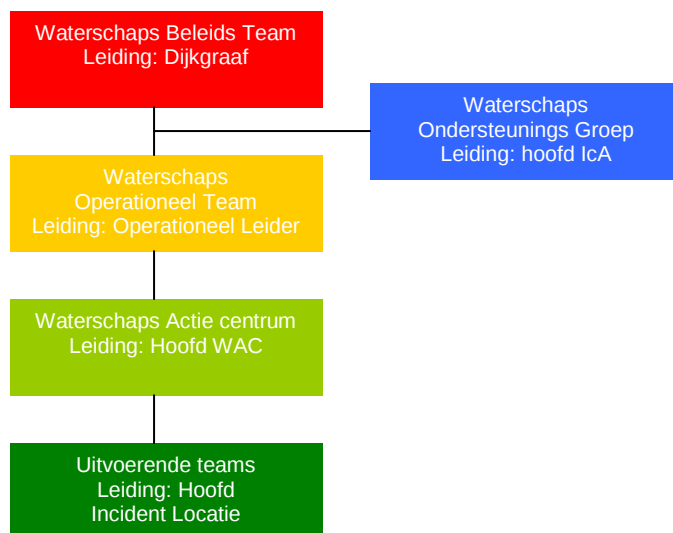
Tabel 2: samenhang GRIP en coördinatiefasen

3.2 Taakverdeling in de calamiteitenorganisatie

De hoofdstructuur van de calamiteitenorganisatie is vastgelegd in dit calamiteitenplan. Op het moment dat er sprake is van een calamiteit, wordt de calamiteitenorganisatie volgens het opschalingsprincipe ingevuld met daartoe aangewezen functionarissen eventueel aangevuld met functionarissen die daarin, naar mening van de teamleider, gezien hun expertise een bijdrage kunnen leveren. Afhankelijk van de (fase van de) calamiteit kan de organisatie worden uitgebreid of worden afgeslankt.

Schematisch ziet de hoofdstructuur van de calamiteitenorganisatie er zoals in de figuur hiernaast uit:

Niet alle teams zullen bij iedere calamiteit bijeen geroepen worden. Afhankelijk van de ernst van de calamiteit wordt opgeschaald. Het WAC zal als eerste actief zijn en komt het WBT pas in actie als er besluiten genomen moeten worden die niet op een operationeel niveau genomen kunnen worden. De 5 coördinatiefasen voor opschaling sluiten op het punt van de rampenbestrijding en de voorbereiding daarop, aan bij de door de algemene kolom gehanteerde GRIP fasen.

Ieder team binnen de calamiteitenorganisatie heeft zijn eigen taken en verantwoordelijkheden. Voor een goede werking van het calamiteitenzorgsysteem is het essentieel dat de teams zich bij hun eigen taken en verantwoordelijkheden houden en zich niet mengen in de processen van de andere teams.

In de volgende paragrafen staat beschreven hoe de teams zijn samengesteld, welke verantwoordelijkheden het team heeft en welke taken het team in ieder geval uit moet voeren.

3.3 WaterschapsBeleidsTeam (WBT)

Het WBT houdt zich bezig met beleidsmatige aspecten. Dit houdt in dat de strategie voor het optreden van de calamiteitenorganisatie wordt bepaald. Om tot een goede strategie te komen is afstemming met externe organisaties op beleidsniveau noodzakelijk. Deze afstemming vindt plaats door overleg van het WBT met vergelijkbare teams van externe instanties zoals het gemeentelijk beleidsteam (GBT) of het regionaal beleidsteam (RBT). De beleidsbepaling en bestuurlijke afstemming is een essentieel onderdeel van het optreden van de calamiteitenorganisatie.

3.3.1 Samenstelling van het WBT

- Voorzitter (dijkgraaf): geeft leiding aan proces, maakt gebruik van zijn bijzondere bevoegdheden en is woordvoerder voor het waterschap;
- Operationeel leider (hoofd WOT): rapporteert en adviseert vanuit het WOT;
- Algemeen directeur: vertegenwoordigt de ambtelijke organisatie en is opdrachtgever van de waterschapsondersteuningsgroep (WOG);
- Plotter: brengt de situatie in beeld op kaartmateriaal ter ondersteuning van situatierapport;
- Communicatie adviseur: adviseert over interne en externe communicatie;
- Secretariële ondersteuning: houdt besluitenlijst en actiepuntenlijst bij en draagt zorg voor het archiveren;
- Calamiteitencoördinator: bewaakt de processen binnen het WBT en is waarnemer ten behoeve van evaluatie.

De voorzitter bepaalt in hoeverre anderen zitting hebben in het WBT.

In de praktijk zal het WBT niet continu om tafel zitten, maar enkele malen per dag bijeenkomen. In de tussentijd wordt men informatief op de hoogte gehouden over de stand van zaken. Het WBT houdt zich uitdrukkelijk niet bezig met de coördinatie of de daadwerkelijke uitvoering van de bestrijdingsmaatregelen.

3.3.2 Taken van het WBT

- sturen van de interne calamiteitenorganisatie middels strategische beslissingen;
- het nemen van beleidsbeslissingen met betrekking tot de bestrijding van de calamiteit, voor zover de bevoegdheid reikt en in samenspraak met de overige organisaties;
- voorstellen doen tot het toepassen van noodbevoegdheden, hetzij intern (waterstaatskundig) hetzij extern;
- adviseren van de algemene keten om over te gaan tot bestuurlijke coördinatie;
- zo nodig zorgen voor een vertegenwoordiger van het waterschap (liaison) in de crisistaf van de burgemeester of het Regionaal Beleidsteam;
- aanvragen van personele en materiële bijstand van buiten de organisatie;
- anticiperen op juridische en financiële consequenties;
- opstellen van een voorlichtingsstrategie en zorg dragen voor voorlichting aan publiek en media;
- bijhouden van een logboek en registratie van besluiten;
- initiëren van de evaluatie.

De dijkgraaf informeert zodra dit mogelijk is de betrokken Commissaris van de Koningin en de burgemeesters over de calamiteit waar het waterschap mee te maken heeft. Hiernaast stelt hij zo snel mogelijk het Dagelijks Bestuur op de hoogte. Het Algemeen Bestuur en de eigen organisatie worden via e-mail en intranet geïnformeerd door de afdeling Communicatie.

3.4 Waterschaps Operationeel Team (WOT)

Het WOT houdt zich bezig met de tactische bestrijding van de calamiteit. Het heeft overzicht over de situatie binnen het gehele werkgebied van het waterschap en binnen alle betrokken afdelingen. Wanneer bij de daadwerkelijke bestrijding van een calamiteit knelpunten met gevolgen voor de tactiek ontstaan, vindt hierover binnen het WOT besluitvorming plaats. Daarnaast zorgt het WOT voor afstemming met operationele teams van andere organisaties. Hiervoor kan een liaison afgevaardigd worden.

3.4.1 Samenstelling van het WOT

- Operationeel Leider geeft leiding aan WOT, rapporteert en adviseert aan het WBT;
- Hoofd WAC: rapporteert en adviseert vanuit het WAC;
- Informatiefunctionaris: verzamelt en bundelt informatie, stelt situatierapporten op tbv WBT en externe partijen;
- Plotter: brengt de situatie in beeld op kaartmateriaal ter ondersteuning van situatierapport;
- Communicatie adviseur: stelt de communicatiestrategie op voor interne en externe communicatie;
- Secretariële ondersteuning houdt besluitenlijst en actiepuntenlijst bij en draagt zorg voor het archiveren;
- Calamiteitencoördinator: bewaakt de processen binnen het WBT en is waarnemer ten behoeve van evaluatie.

De Operationeel Leider bepaalt in hoeverre anderen zitting hebben in het WOT.

Om het overzicht te behouden over de situatie binnen het beheersgebied en binnen de betrokken afdelingen, verzamelt het WOT informatie vanuit het WAC/de WAC's. Bij deze informatievoorziening wordt duidelijk aangegeven of het alleen om gegevensverstrekking gaat of om vragen die een (snelle) beslissing van het WOT vereisen. De coördinatie binnen het WOT vindt plaats onder leiding van de Operationeel Leider.

De Operationeel Leider is tevens de schakel tussen het WOT en het WBT. Daar waar beslissingen worden genomen met (grote) gevolgen voor de strategie van het waterschap legt de Operationeel Leider de situatie voor aan het WBT met daarbij het advies van het WOT. Het WBT neemt uiteindelijk de beslissing.

3.4.2 Taken van het WOT

- inschakelen van teammedewerkers en coördineren van de inbreng van het WAC bij de bestrijdingsactiviteiten;
- periodiek informeren van het beleidsteam door middel van situatierapporten;
- vertalen van de strategie van het beleidsteam in een tactiek voor het actiecentrum;
- adviseren van het WBT over te nemen besluiten;
- zo nodig doen van voorstellen aan het WBT tot het aanvragen van personele en materiële bijstand;
- onderhouden van contacten en overleg met andere betrokken bestrijdende organisaties op tactisch coördinerend niveau;
- adviseren over een voorlichtingsstrategie aan het WBT en zorg dragen voor voorlichting aan publiek en media;
- bijhouden van een logboek en registratie van genomen besluiten.

3.5 Waterschaps Actie Centrum (WAC)

Het WAC ondersteunt het WOT en stuurt de daadwerkelijke uitvoering van de bestrijdingsmaatregelen in het veld aan. De uitvoering van de bestrijdingsmaatregelen zelf vindt plaats door de medewerkers van de afdeling uitvoering.

Bij de samenwerking met externe organisaties heeft het WAC contact met de bestrijdende medewerkers van deze organisaties. Het is essentieel dat de samenwerking en afstemming tussen

het waterschap en de andere organisaties alleen zal plaatsvinden over specifieke uitvoeringsaspecten.

3.5.1 Samenstelling van het WAC

- Hoofd WAC: geeft leiding aan het WAC, rapporteren en adviseren vanuit het WAC in het WOT;
- Inhoudelijk deskundigen: geven op basis van hun deskundigheid adviezen aan het hoofd WAC;
- Situatierapport schrijver: verzamelt en bundelt informatie, stelt situatierapporten op tbv WOT;
- Plotter: brengt de situatie in beeld op kaartmateriaal ter ondersteuning van situatierapport;
- Communicatie adviseur: brengt de situatie in beeld ten behoeve van interne en externe communicatie;
- Secretariële ondersteuning houdt besluitenlijst en actiepuntenlijst bij en draagt zorg voor het archiveren.

Het hoofd WAC bepaalt in hoeverre anderen zitting hebben in het WAC. De calamiteitencoördinator kan hierbij aanschuiven.

3.5.2 Taken van het WAC

- bundelen van binnenkomende informatie;
- opstellen situatierapport voor het WOT;
- inzichtelijke maken van situatie op kaartmateriaal;
- coördineren van de bestrijdingsmaatregelen in het veld, hiertoe wordt één lid van het WAC aangewezen;
- contact onderhouden met uitvoerende teams van andere betrokken bestrijdende organisaties;
- bijhouden van een logboek en registratie van genomen besluiten.

3.6 Uitvoering

De medewerkers van de afdeling uitvoering zijn op de locatie(s) van de calamiteit en houden zich bezig met de daadwerkelijke bestrijding van de calamiteit. De bestrijding vindt plaats onder toezicht van een hoofd incidentlocatie (HIL). De functie hoofd incidentlocatie wordt vervuld door een van de teamleiders of veldbeheerders. Het hoofd incidentlocatie stuurt de uitvoering aan en houdt contact met het WAC op kantoor. Indien een commando plaats incident is ingesteld (CoPI), neemt het hoofd incidentlocatie hierin deel namens het waterschap.

Er bestaan twee soorten teams binnen de uitvoering; inspectieteams en uitvoerende teams. Het hoofd incidentlocatie stuurt de teams aan en wijst per team een 'voorman' aan. De voorman is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de opdracht en onderhoud contact met het hoofd incidentlocatie over de voortgang.

Het hoofd incidentlocatie houdt nauw telefonisch contact met het WAC om zorg te dragen voor een zo goed mogelijk beeld van de calamiteit en legt tactische vraagstukken voor aan het WAC. Bij tekort aan menskracht of materiaal, legt het hoofd incidentlocatie dit voor aan het WAC. Het WAC zoekt naar oplossingen. Het hoofd incidentlocatie wordt hierbij ondersteund door een administratief medewerker.

Binnen het WAC is één functionaris aangewezen voor het onderhouden van contacten met de uitvoering.

3.7 Verhouding tussen WBT, WOT, WAC en uitvoering

Binnen de calamiteitenorganisatie gaat informatie van beneden naar boven (bottom-up) en komen bevelen van boven naar beneden (top-down). Tijdens een calamiteit doen uitvoerende medewerkers in het veld constatering en melden dit, via het hoofd incidentlocatie aan het WAC. Het WAC bundelt meldingen tot informatie, beoordeelt de situatie en bepaalt of er knelpunten kunnen optreden bij het bestrijden van de calamiteit. In dat geval zal het WAC het WOT daarover informeren.

Het WOT beoordeelt op basis van de verkregen informatie of het nodig is de aanpak van de bestrijding aan te passen en of een andere tactiek moet worden gevolgd. Zodra hierbij strategische knelpunten aan het licht komen, wordt het WBT geïnformeerd. Het WOT stelt het WBT op de hoogte van noodzakelijke strategische keuzes en geeft daarbij een advies over de te nemen beslissingen.

Het WBT is formeel eindverantwoordelijk voor het optreden van het waterschap bij een calamiteit. Het WBT houdt zich bezig met de beleidsmatige aspecten van de bestrijding en bepaalt daarmee de strategie van het optreden van het waterschap. Op basis van de verkregen informatie en het ontvangen advies vanuit het WOT, neemt het WBT het uiteindelijke besluit. Het WBT beslist of aanpassing van de strategie nodig is, in het belang van de bestrijding van de calamiteit.

Het WOT zet het door het WBT geformuleerde einddoel (strategie) om in een tactiek voor de bestrijding van de calamiteit en voert beslissingen van het WBT uit, of laat deze uitvoeren door WAC . Voor realisering van het einddoel zijn vaak meerdere alternatieve methoden mogelijk. Het WOT bepaalt vanuit tactisch oogpunt welk alternatief gekozen wordt. De uiteindelijk gekozen tactiek garandeert afstemming van beleid binnen de eigen organisatie en een gecoördineerde inzet van medewerkers.

Het WAC bepaalt, op basis van de door het WOT vastgestelde tactiek en de daaraan verbonden aanwijzingen, de wijze van uitvoering van concrete maatregelen die noodzakelijk zijn voor de bestrijding van de calamiteit. Het WAC coördineert vervolgens de uit te voeren acties. Het hoofd incidentlocatie zorgt voor de uitvoering en coördineert de inzet van medewerkers in de uitvoering die de daadwerkelijke maatregelen uitvoeren.

Voor rapportages tussen het WAC, WOT en WBT, wordt het situatierapport gebruikt. Van de teamvergaderingen worden besluitenlijsten bijgehouden. Daarnaast houden de teams een logboek bij. Het is van belang voor de evaluatie en de verantwoording dat al deze formulieren nauwkeurig worden bijgehouden en opgeslagen. Formats van deze formulieren zijn opgenomen in bijlage VI.

3.8 Fasering binnen het waterschap

3.8.1 Coördinatiefase 0

De afhandeling van een gebeurtenis kan plaats vinden binnen de dagelijkse routine van het waterschap. Opschalen van de calamiteitenorganisatie is in dit geval niet nodig. Deze situatie wordt aangeduid als coördinatiefase 0. Er zijn geen bijzondere coördinatiestructuren nodig binnen het waterschap voor de bestrijding van het incident. (Dit zegt echter niets over de omvang en benodigde deskundigheid voor de bestrijding van het incident.) Voor afstemming is in de tabellen de GRIP-regeling naast de coördinatiefasen opgenomen.

Calamiteitenplan		GRIP	
Coördinatiefase 0 (= incident) Deze fase kent geen schema. Het gaat hier om de routine van alledag. Daarin volstaat het overleg tussen direct betrokkenen van organisatie en eventueel brandweer, politie en ambulancedienst, ook wel 'motorkapoverleg' genoemd. Kenmerken: - bewaken ontwikkelingen en inspecteren objecten - informeren en waarschuwen belanghebbenden - assisteren (materieel) bij lokale hulpverlening - personele organisatie i.g.v. langduriger bestrijding Betrokkenen:		GRIP 0 GRIP 0 kent geen schema. Het gaat hier om de routine van alledag. Daarin volstaat het overleg tussen direct betrokkenen van brandweer, politie en ambulancedienst, ook wel 'motorkapoverleg' genoemd. In deze fase kunnen de hulpverleningsdiensten elk voor zich opschalen naar behoefte, zonder dat per definitie formele rampenbestrijdingsteams moeten worden gevormd. Hoewel er dus geen sprake is van multidisciplinaire opschaling volgens GRIP, wordt de dagelijkse routine wel aangeduid als GRIP 0. Kenmerken: - routine: normale, dagelijkse werkwijzen van de operationele diensten - multidisciplinaire afstemming door motorkapoverleg Betrokkenen:	
Alarmeren (betrokkene is nodig in deze fase)	Informeren (betrokkene krijgt een voorwaarschuwing voor de eventueel volgende fase)	Alarmeren (betrokkene is nodig in deze fase)	Informeren (betrokkene krijgt een voorwaarschuwing voor de eventueel volgende GRIP-fase)
	Leden WOT; Afdelingshoofd (hoofd WAC) en andere leden WAC Beheerders Medewerkers FZ	Monodisciplinair: afhankelijk van het incident en volgens de interne regels en procedures van brandweer, politie en GHOR	
Bevelslijnen: Het afdelingshoofd coördineert de inzet van de eenheden ter plaatse. Bij inzet meerdere eenheden ter plaatse kan een Hoofd Incidentlocatie (HIL) worden ingezet		Bevelslijnen: De operationele diensten hanteren hun eigen monodisciplinaire bevelsstructuren	

Tabel 3: coördinatiefase 0

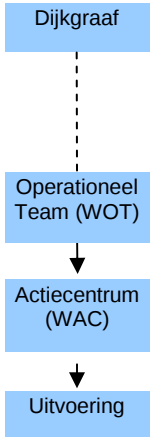
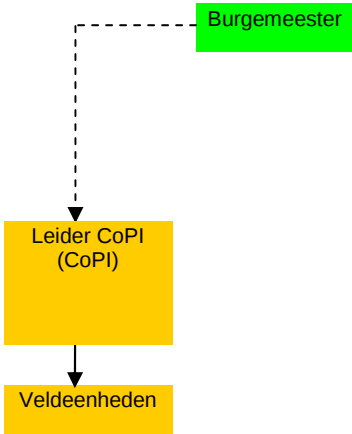
3.8.2 Coördinatiefase 1

In Coördinatiefase 1 worden het WAC en het WOT geformeerd.

De afhandeling van een gebeurtenis of situatie kan niet plaatsvinden binnen de dagelijkse routine van het waterschap; er is sprake van een calamiteit die een gecoördineerde aanpak vergt. Een meer uitgebreid onderzoek naar de oorzaak en gevolgen van de calamiteit of naar prognoses over de wijze waarop het zich zal ontwikkelen, kan nodig zijn. Indien gewenst worden in- of externe technisch adviseurs ingeschakeld.

In de afzonderlijke bestrijdingsplannen is per soort calamiteit omschreven in welk stadium of bij welke situatie het betrokken afdelingshoofd, de directeur inlicht om over te gaan tot het formeren van het WAC en het WOT. Een eerste gezamenlijke vergadering wordt zo snel mogelijk gepland. De operationeel leider zorgt er in deze fase voor dat de dijkgraaf wordt geïnformeerd.

De gecoördineerde aanpak blijft niet alleen beperkt tot interne aangelegenheden. Ook andere betrokken organisaties worden vooruitlopend op een eventuele opschaling geïnformeerd en waar nodig vindt overleg plaats. In de calamiteitenbestrijdingsplannen worden de netwerkpartners die bij die soort calamiteit geïnformeerd dienen te worden specifiek benoemd.

Calamiteitenplan		GRIP	
Coördinatiefase 1 <pre> graph TD DG[Dijkgraaf] -.-> WOT[Operationeel Team (WOT)] WOT --> WAC[Actiecentrum (WAC)] WAC --> U[Uitvoering] </pre> Kenmerken: - bronbestrijding - éénhoofdige leiding operationele coördinatie in WOT - informeren Meldkamer RAC en burgemeester(s) Betrokkenen:		GRIP 1 <pre> graph TD BM[Burgemeester] -.-> LCoPI[Leider CoPI (CoPI)] LCoPI --> VE[Veldeenheden] </pre> Kenmerken: - Gecoördineerde inzet bij de diensten ter plaatse - Multidisciplinaire coördinatie door een technisch voorzitter (leider CoPI) Betrokkenen:	
Alarmeren (betrokkene is nodig in deze fase)	Informeren (betrokkene krijgt een waarschuwing voor de eventueel volgende fase)	Alarmeren (betrokkene is nodig in deze fase)	Informeren (betrokkene krijgt een waarschuwing voor de eventueel volgende GRIP-fase)
Leden WOT; Afdelingshoofd (hoofd WAC) en andere leden WAC Beheerders Medewerkers FZ	Dijkgraaf (en overige WBT-leden) Provinciale Piketambtenaar	Commando Plaats Incident	Burgemeester Ambtenaar Openbare Veiligheid Voorzitter RBT
Bevelslijnen: Het WOT is verantwoordelijk voor de algemene operationele inzet. Het hoofd WAC geeft leiding aan de veldeenheden en bij inzet van meerdere eenheden ter plaatse kan een Hoofd Incidentlocatie (HIL) worden aangewezen. Wanneer een CoPI actief is treedt een HIL op als OvD van het waterschap in het CoPI.		Bevelslijnen: De Leider CoPI coördineert de multidisciplinaire samenwerking tussen de Officiëren van Dienst (OvD) van de hulpverleningsdiensten. Elke OvD stuurt zijn eigen operationele eenheden aan. CoPI Het Commando Plaats Incident is verantwoordelijk voor de bron- en effectbestrijding ter plaatse.	

Tabel 4: coördinatiefase 1

3.8.3 Coördinatiefase 2

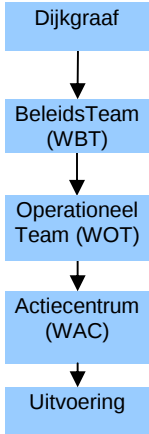
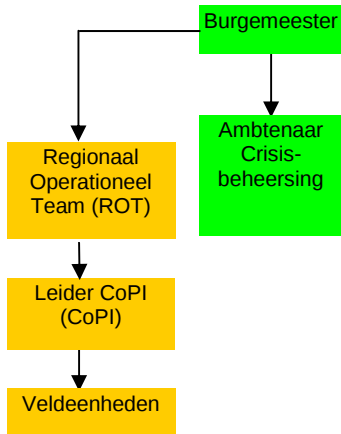
Het betreft hier calamiteiten die qua ernst en omvang een gecoördineerde aanpak vergen. Bovendien kan het aan de hand van prognoses noodzakelijk zijn dat de netwerkpartners een actieve rol gaan vervullen bij de bestrijding en/of zich moeten voorbereiden op Coördinatiefase 3.

In Coördinatiefase 2 neemt de operationeel leider contact op met de algemeen directeur over de noodzaak tot verdere opschaling. Gezamenlijk zullen zij de dijkgraaf adviseren het WBT te formen. De dijkgraaf beslist hier uiteindelijk over. Het WBT voorziet voor de duur van de calamiteit in de benodigde beleidsbeslissingen. Zo nodig maakt de dijkgraaf gebruik van de bijzondere noodbevoegdheden die hij heeft bij calamiteiten.

De dijkgraaf informeert de heemraden over de omvang van de calamiteit en de genomen maatregelen, zodra de situatie dit toelaat.

Alle betrokken netwerkpartners, zoals beschreven in de calamiteitenbestrijdingsplannen, worden volledig geïnformeerd of gewaarschuwd. Zo nodig wordt in overleg met het RBT of het ROT bepaald welke inzet van de hulpverleningsdiensten nodig is. Indien het incident of de dreigende ramp niet onder controle gebracht kan worden, moet verder worden opgeschaald. De dijkgraaf neemt hiertoe contact op met de burgemeester van het getroffen gebied. De burgemeester besluit dan dat sprake is van een 'grootschalig incident waarbij gecoördineerde multidisciplinaire inzet nodig is' of een dreigende ramp, waarmee GRIP fase 3 in werking treedt voor alle betrokken partners. Zo nodig verloopt de alarmering via de gemeenschappelijke meldkamer.

Wanneer de calamiteit zodanig onder controle is dat een gecoördineerde aanpak niet meer noodzakelijk is, schaalte het waterschap af, bijvoorbeeld naar Coördinatiefase 1. De dijkgraaf neemt het besluit af te schalen, de operationeel leider adviseert hem hierover. Ook het afschalen wordt direct aan de netwerkpartners en aan het college van dijkgraaf en heemraden bekend gemaakt.

Calamiteitenplan		GRIP	
Coördinatiefase 2 <pre> graph TD A[Dijkgraaf] --> B[BeleidsTeam (WBT)] B --> C[Operationeel Team (WOT)] C --> D[Actiecentrum (WAC)] D --> E[Uitvoering] </pre> Kenmerken: - bronbestrijding - éénhoofdige leiding operationele coördinatie in WOT - overleg met burgemeester(s) Betrokkenen:		GRIP 2 <pre> graph TD A[Burgemeester] --> B[Regionaal Operationeel Team (ROT)] A --> C[Ambtenaar Crisis-beheersing] B --> D[Leider CoPI (CoPI)] D --> E[Veldeenheden] </pre> Kenmerken: - bron- en effectbestrijding - éénhoofdige leiding - operationele coördinatie op afstand in ROT Betrokkenen:	
Alarmeren (betrokkene is nodig in deze fase)	Informer (betrokkene krijgt een voorwaarschuwing voor de eventueel volgende fase)	Alarmeren (betrokkene is nodig in deze fase)	Informer (betrokkene krijgt een voorwaarschuwing voor de eventueel volgende GRIP-fase)
Dijkgraaf en overige WBT-leden	Burgemeester/voorzitter RBT Adviseur Crisisbeheersing ROT Provinciale Piketambtenaar	Burgemeester Ambtenaar Openbare Veiligheid ROT	Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC)

Calamiteitenplan	GRIP
WOT: Het Operationeel Team is verantwoordelijk voor de algemene operationele inzet WOG: FZ richt een berichtencentrum in voor ondersteuning het WOT Bevelslijnen: De dijkgraaf zit WBT voor en geeft leiding aan de Operationeel Leider De Operationeel Leider geeft leiding aan het hoofd WAC Het hoofd WAC geeft leiding aan de veldeenheden en bij inzet van meerdere eenheden ter plaatse kan een Hoofd Incidentlocatie (HIL) worden aangewezen. Wanneer een CoPI actief is treedt en HIL op als OvD van het waterschap in het CoPI.	ROT: Het Regionaal Operationeel Team is operationeel eindverantwoordelijk voor de algemene operationele inzet Bevelslijnen: De burgemeester geeft leiding aan de voorzitter ROT. De voorzitter ROT (Operationeel Leider) geeft leiding aan de Leider CoPI. De Leider CoPI geeft leiding aan de operationele inzet en de multidisciplinaire samenwerking tussen de (Hoofd)Officieren van Dienst van de hulpverleningsdiensten.

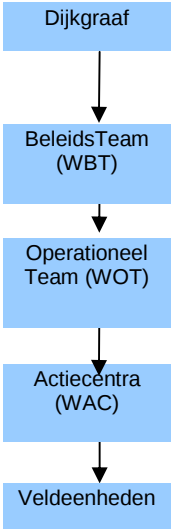
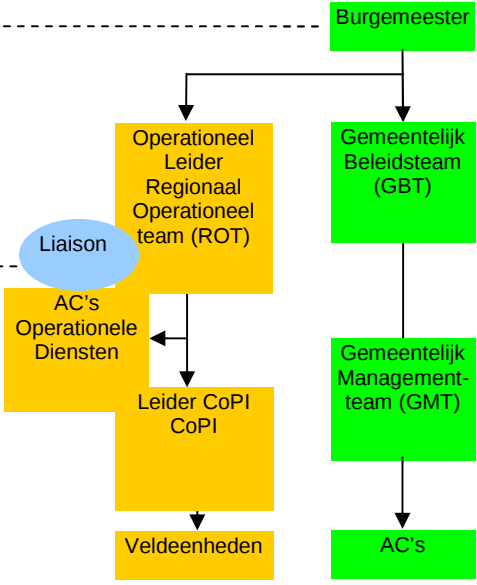
Tabel 5: coördinatiefase 2

3.8.4 Coördinatiefase 3 (= dreigende ramp of crisis)

Deze fase kenmerkt zich door een situatie waarin de waterstaatskundige calamiteit een ernstige verstoring van de algemene veiligheid veroorzaakt. Tevens wordt het leven en de gezondheid van personen en/of grote materiële belangen in ernstige mate bedreigd. In deze fase voert de burgemeester het opperbevel. Het waterschap behoudt zijn taak voor de technische zorg van de waterstaatswerken. Voor wat betreft beleidsmatige beslissingen is het waterschap in deze fase adviseur van de burgemeester.

De netwerkpartners zijn volledig bestuurlijk en operationeel aan het werk om hun wettelijke plicht in het kader van de Wet rampen en zware ongevallen te vervullen. Dit betekent dat overheidsinstellingen en hulpverleningsdiensten zowel operationeel als bestuurlijk in hoogste staat van paraatheid zijn.

Wanneer de calamiteit zodanig onder controle is dat een gecoördineerde aanpak niet meer noodzakelijk is, kan de burgemeester besluiten tot afschaling. Het waterschap staat dan niet meer onder opperbevel en beslist vervolgens zelfstandig over al dan niet afschalen van de eigen organisatie.

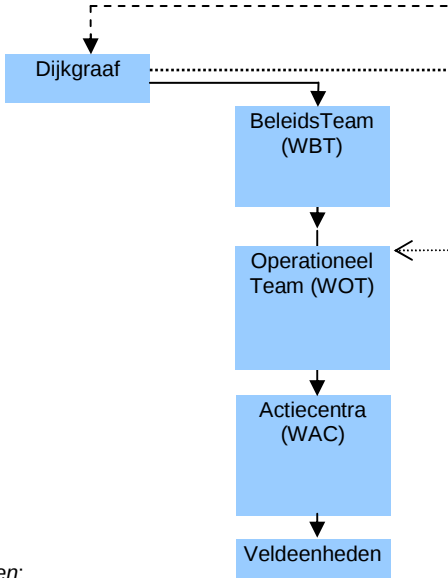
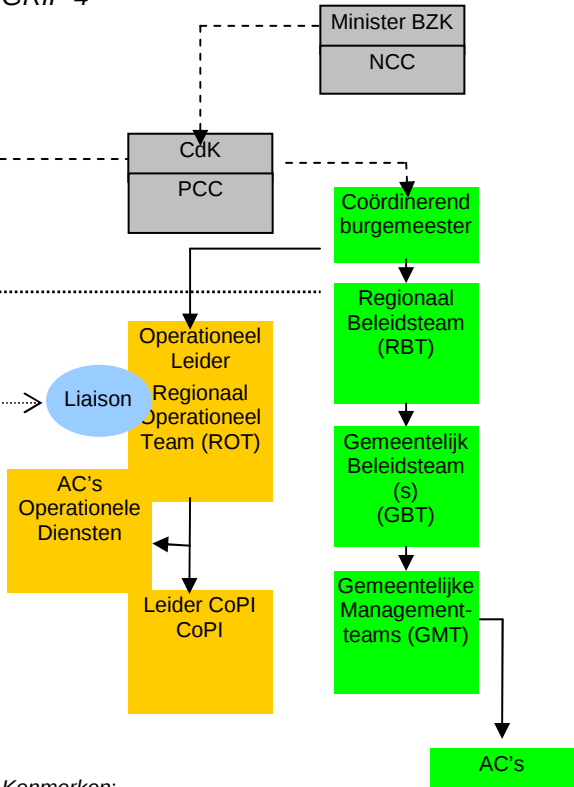
Calamiteitenplan		GRIP	
Coördinatiefase 3 <pre> graph TD Dijkgraaf --> WBT[BeleidsTeam WBT] WBT --> WOT[Operationeel Team WOT] WOT --> WAC[Actiecentra WAC] WAC --> Veldeenheden Burgemeester -.-> Dijkgraaf Burgemeester -.-> Liaison Liaison -.-> WOT </pre> Kenmerken: - bronbestrijding - éénhoofdige leiding, operationele coördinatie in WOT - overleg met burgemeester - deelname dijkgraaf aan GBT of ROT ? - mogelijk bevelslijn burgemeester → dijkgraaf - liaison of waterschapssectie in ROT Betrokkenen:		GRIP 3 <pre> graph TD Burgemeester --> ROT[Operationeel Leider Regionaal Operationeel team ROT] Burgemeester --> GBT[Gemeentelijk Beleidsteam GBT] ROT --> Liaison Liaison --> ACs_OD[AC's Operationele Diensten] ACs_OD --> LCoPI[Leider CoPI CoPI] LCoPI --> Veldeenheden GBT --> GMT[Gemeentelijk Management-team GMT] GMT --> ACs </pre> Kenmerken: - bedreiging van het welzijn van (grote groepen van) de bevolking - bestuurlijke coördinatie vanuit GBT Betrokkenen:	
Alarmeren (betrokkene is nodig in deze fase)	Informeren (betrokkene krijgt een waarschuwing voor de eventueel volgende fase)	Alarmeren (betrokkene is nodig in deze fase)	Informeren (betrokkene krijgt een waarschuwing voor de eventueel volgende GRIP-fase)
	Commissaris van de Koning Provinciaal Coördinatiecentrum	Gemeentelijk Beleidsteam Gemeentelijk managementteam Hoofden operationele actiecentra	Commissaris van de Koning Provinciaal Coördinatiecentrum Coördinerend burgemeester Burgemeesters buurgemeenten Nationaal Crisiscentrum

Calamiteitenplan	GRIP
WOT: Het Operationeel Team is verantwoordelijk voor de algemene operationele inzet WOG: De Waterschap Ondersteuningsgroep richt een berichtencentrum in voor ondersteuning van het WOT Bevelslijnen: De dijkgraaf zit WBT voor en geeft leiding aan de Operationeel Leider De Operationeel Leider geeft leiding aan het hoofd WAC Het hoofd WAC geeft leiding aan de veldeenheden en bij inzet van meerdere eenheden ter plaatse kan een Hoofd Incidentlocatie (HIL) worden aangewezen. Wanneer een CoPI actief is treedt een HIL op als Ovd van het waterschap in het CoPI. Interdisciplinaire bevelslijnen: De Commissaris van de Koningin kan bij nalatigheid aanwijzingen geven aan de dijkgraaf (Waterwet art. 3.12). De burgemeester kan de dijkgraaf bevelen geven binnen het kader van de rampbestrijding en binnen het rampterrein of bedreigde gebied.	GBT: Burgemeester is bestuurlijk aanspreekpunt en heeft het opperbevel over de incidentbestrijding. Hij/zij wordt bij de bestrijding van het incident ondersteund en geadviseerd door het gemeentelijk beleidsteam (GBT) Bevelslijnen operationeel: De burgemeester geeft leiding aan de Operationeel Leider (voorzitter ROT). De Operationeel Leider geeft leiding aan de Leider CoPI. De Leider CoPI geeft leiding aan de operationele inzet en de multidisciplinaire samenwerking tussen de (Hoofd)Officieren van Dienst van de hulpverleningsdiensten. De Commissaris van de Koningin kan aanwijzingen geven aan de burgemeester. Gemeentelijke bevelslijnen: De burgemeester geeft leiding aan de gemeentesecretaris. De gemeentesecretaris geeft leiding aan de hoofden Actiecentra in het gemeentelijk managementteam (GMT). Gemeentelijke Actiecentra: De gemeente heeft de beschikking over vijf actiecentra: - voorlichting; - centrale registratie en informatie bureau (CRIB); - opvang en verzorging; - nazorg; - operationele ondersteuning. Deze actiecentra worden aangestuurd vanuit het gemeentelijk managementteam (GMT). Het GMT bepaalt welke actiecentra in meer of mindere mate worden opgetuigd.

Tabel 6: coördinatiefase 3

3.8.5 Coördinatiefase 4 (= gemeentegrens overstijgende dreiging, ramp of crisis)

Deze fase is gelijk aan coördinatiefase 3, met dien verstande dat er sprake is van een calamiteit die gemeentegrensoverschrijdend is. Er is sprake van een coördinerend bestuurder, die de operationele leiding (de commandant van de desbetreffende hulpverleningsregio) aanstuurt. Voor wat betreft beleidsmatige beslissingen is het waterschap in deze fase adviseur van de coördinerend bestuurder of het RBT. Het waterschap behoudt zijn taak voor de technische zorg van de waterstaatswerken.

Calamiteitenplan	GRIP												
Coördinatiefase 4 Kenmerken: - structuur als in alarmfase 3 - bronbestrijding - éénhoofdige leiding operationele coördinatie in WOT - overleg met burgemeester(s) - deelname dijkgraaf aan RBT - secretaris treedt op als technisch voorzitter WBT - mogelijk bevelslijn burgemeester → waterschap - liaison of waterschapssectie in ROT Betrokkenen: <table><tr><th>Alarmeren</th><th>Informeren</th></tr><tr><td>(betrokkene is nodig in deze fase)</td><td>(betrokkene krijgt een voorwaarschuwing voor de eventueel volgende fase)</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	Alarmeren	Informeren	(betrokkene is nodig in deze fase)	(betrokkene krijgt een voorwaarschuwing voor de eventueel volgende fase)			GRIP 4 Kenmerken: - Gemeentegrensoverschrijdend, eventueel schaarste aan middelen - Bestuurlijke coördinatie vanuit regionaal beleidsteam voor meerdere gemeenten Betrokkenen: <table><tr><th>Alarmeren</th><th>Informeren</th></tr><tr><td>(betrokkene is nodig in deze fase)</td><td>(betrokkene krijgt een voorwaarschuwing voor de eventueel volgende GRIP-fase)</td></tr><tr><td>Regionaal Beleidsteam Operationele Actiecentra</td><td>Commissaris van de Koningin Provinciaal Coördinatiecentrum Coördinerend burgemeester Nationaal Crisiscentrum</td></tr></table> Aandachtspunten: Bij het vormen van een RBT zullen de eindverantwoordelijken van de operationele diensten (politie, brandweer en GHOR) overstappen naar het RBT. Wanneer de Hoofdofficier van Justitie in GRIP 3 deel uitmaakte van het GBT, stapt ook deze over naar het RBT.	Alarmeren	Informeren	(betrokkene is nodig in deze fase)	(betrokkene krijgt een voorwaarschuwing voor de eventueel volgende GRIP-fase)	Regionaal Beleidsteam Operationele Actiecentra	Commissaris van de Koningin Provinciaal Coördinatiecentrum Coördinerend burgemeester Nationaal Crisiscentrum
Alarmeren	Informeren												
(betrokkene is nodig in deze fase)	(betrokkene krijgt een voorwaarschuwing voor de eventueel volgende fase)												
Alarmeren	Informeren												
(betrokkene is nodig in deze fase)	(betrokkene krijgt een voorwaarschuwing voor de eventueel volgende GRIP-fase)												
Regionaal Beleidsteam Operationele Actiecentra	Commissaris van de Koningin Provinciaal Coördinatiecentrum Coördinerend burgemeester Nationaal Crisiscentrum												

Tabel 7: coördinatiefase 4

3.9 Nazorg en evaluatie

Wanneer de situatie het toelaat, beslist het de dijkgraaf om de calamiteitenorganisatie af te schalen. Uiteindelijk is de bestrijding afgelopen, maar daarmee zijn niet alle activiteiten in het kader van de calamiteitszorg beëindigd. Het initiatief voor het starten van de nazorg en evaluatie ligt bij het WBT. De coördinatie ervan ligt bij de calamiteitencoördinator. Het college van dijkgraaf en heemraden dient zo spoedig mogelijk volledig te worden geïnformeerd over oorzaken, aanleiding, verloop, bestrijding en afloop van de calamiteit.

Artikel 5.30, lid 4 van de Waterwet legt het waterschap de verplichting op zorg te dragen voor een evaluatie van het optreden tijdens de calamiteit, wanneer gebruik is gemaakt van noodbevoegdheden of verandering is aangebracht in de waterstaatswerken. Deze evaluatie wordt ter kennisneming toegezonden aan Gedeputeerde Staten, evenals aan de colleges van burgmeester en wethouders van de gemeente(n) waarin de getroffen waterstaatswerken zijn gelegen.

Een belangrijk aspect na de beëindiging van de daadwerkelijke bestrijding is de nazorg voor de eigen organisatie. Alle medewerkers die bij de bestrijding van de calamiteit zijn betrokken houden nabesprekingen, waarin aandacht wordt geschonken aan de bestrijding van de calamiteit. Tijdens de calamiteit zal immers niet voor iedereen duidelijk zijn wat zich precies afspeelt. In de nabespreking is er voor iedereen de gelegenheid om aan te geven waar leerpunten liggen voor het optreden bij een volgende calamiteit.

Naast de interne nazorg is het belangrijk om samen met alle bij de bestrijding betrokken partijen, te komen tot een gezamenlijke evaluatie van de calamiteit. Daarbij is het van belang om binnen deze evaluatie te komen tot integrale beeldvorming.

Op basis van de uitkomsten van de nabesprekingen en van de integrale evaluatie, zullen de leerpunten voor de calamiteitenorganisatie worden geïnventariseerd. Deze leerpunten worden vertaald in concrete verbeterpunten.

Evaluaties zijn een belangrijk middel om tot verbetering van de calamiteitenorganisatie te komen. Voor incidenten die binnen Coördinatiefase 0 blijven, zorgt het hoofd van de afdeling die het incident heeft bestreden voor de evaluatie. Deze evaluatie legt het afdelingshoofd schriftelijk vast en blijft beperkt tot het handelen van de eigen organisatie. De calamiteitencoördinator verzamelt de evaluaties en zal, in overleg met het kernteam calamiteitszorg, kijken of deze aanleiding geven tot het aanpassen van de plannen.

Bij calamiteiten met opschaling naar Coördinatiefasen 1, 2, 3 of 4 gelast de dijkgraaf een evaluatie. De Operationeel Leider zorgt in overleg met de calamiteitencoördinator voor de evaluatie. Deze evaluaties omvatten een interne bespreking met de betrokkenen en een externe evaluatie gericht op integrale samenwerking en beeldvorming. De calamiteitencoördinator stelt samen met het optredende hoofd WAC een schriftelijk rapport op met de opgedane ervaringen en aanbevelingen voor verbeteringen.

Voor evaluaties gelden de volgende aandachtspunten:

- de omstandigheden als gevolg waarvan de calamiteit kon optreden;
- eventuele slachtoffers;
- de ontstane (economische) schade;
- de gekozen oplossing;
- noodzakelijke vervolgwerkzaamheden;
- verstrekte en nog te verstrekken informatie;
- de samenwerking met derden;
- aanpassing van de bestrijdingsplannen;
- optreden calamiteitenorganisatie;
- financiële gevolgen en schadeafwikkeling;
- vervolgschade;
- herstel naar de normale situatie zoals die bestond voor de calamiteit;
- psychosociale nazorg van medewerkers (ARBO).

3.10 Waterschapsondersteuningsgroep (WOG)

De algemeen directeur bepaalt, op advies van de Operationeel Leider, of de WOG actief wordt. Dit is afhankelijk van de verwachte effecten en de verwachte duur van de calamiteit. De WOG levert ondersteuning aan de bestrijdende teams.

De ondersteuningsgroep staat onder leiding van het hoofd van de afdeling Informatiecentrum en automatisering (IcA) en zal hoofdzakelijk bestaan uit medewerkers van de clusters Facilitaire Zaken en de Informatisering & Automatisering, maar kan indien dit noodzakelijk blijkt ook worden aangevuld met andere medewerkers die niet rechtstreeks bij de calamiteit zijn betrokken.

De taken van de ondersteuningsgroep:

- inrichten en onderhouden van de ruimten van waaruit het WBT, WOT en WAC werken;
- ondersteunen van het beleidsteam, Operationeel Team en actiecentrum;
- zorgen voor noodzakelijke automatisering;
- zorgen voor het aannemen en doorsluizen van meldingen (telefooncentrale);
- op aanwijzing van de afdeling communicatie opzetten van een informatiecentrum;
- assisteren bij de publieke voorlichting;
- verzorgen van eten en drinken.

Voor een uitgebreide beschrijving van de werkwijze en een overzicht van te nemen acties, wordt verwezen naar het supplement Waterschapsondersteuningsgroep.

3.11 Vergaderingen

De voorzitter van de verschillende teams bepaalt welke medewerkers zitting hebben in de teams en wanneer het team vergadert. Hierbij wordt rekening gehouden met de vergadercyclus van alle operationeel zijnde teams. Dit houdt in dat het WBT niet tegelijk vergadert met het WOT en het WOT niet tegelijk met het WAC. Op deze wijze kan informatie van beneden naar boven worden doorgegeven en beslissingen van boven naar beneden. Uitzondering op deze regel is de eerste vergadering van het WOT en het WAC. Indien mogelijk, is de eerste vergadering van deze teams gezamenlijk, waarbij de Operationeel Leider en de Informatiefunctionaris van het WOT aansluiten bij het WAC. De voorzitter van het WAC leidt de vergadering.

De structuur van de vergadering wordt gewaarborgd door het aanhouden van een vaste vergaderagenda. Van elke vergadering wordt een besluitenlijst bijgehouden, die zo snel mogelijk bekend gemaakt wordt aan de leden van het team (zie bijlage VI voor het format). De besluitenlijst wordt zorgvuldig opgeslagen, zodat hiervan in de evaluatie van de calamiteit gebruik kan worden gemaakt. In elke vergadering is een plotter aanwezig die de leden van de teams ondersteunt door de situatie zichtbaar te maken op kaartmateriaal.

Voor de verschillende teams zijn tevoren aangewezen ruimtes beschikbaar voor het houden van vergaderingen. In deze ruimten zijn de benodigde middelen aanwezig, of kunnen binnen korte tijd aanwezig zijn. De WOG heeft hierin een belangrijke rol.

Het WBT vergadert in de collegezaal (B 3.16).

Het WOT vergadert in de collegezaal (B 3.16).

Het WAC vergadert in de Minstroomzaal (B 3.03).

Doordat deze zalen dicht bij elkaar liggen, wordt de informatieoverdracht ondersteund. Na een vergadering kunnen de leden van de teams op hun werkplek de acties uitvoeren die zij toebedeeld hebben gekregen. De leden van het WAC kunnen er ook voor kiezen in de vergaderruimte te blijven om daar de werkzaamheden uit te voeren.

3.12 Informatieverwerking

In het WAC is een medewerker aangewezen om informatie te stroomlijnen en om te zetten in een situatierapport (sitrap) ten behoeve van het WOT. Het situatierapport bevat het beeld van de situatie, de beoordeling en adviezen m.b.t. de bestrijding.

De informatiefunctionaris in het WOT verzamelt in samenwerking met de Operationeel Leider de beschikbare informatie en vertaalt deze informatie in een sitrap voor het WBT en voor het ROT. Vanaf coördinatiefase 2 wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de informatiebehoefte en netcentrische werkwijze in het ROT.

Voor het toepassen van het systeem FLIWAS bij hoogwatercalamiteiten wordt voornamelijk aansluiting gezocht bij de veiligheidsregio Utrecht en de omliggende waterschappen.

3.12.1 Plotter

Om de situatie rondom de calamiteit inzichtelijk te maken, is er een plotter die in alle vergaderingen aanwezig is om de actuele situatie op kaartmateriaal te projecteren. Deze persoon projecteert de actuele situatie en laat op aanvraag zien wat mogelijke ontwikkelingen en oplossingen voor effect hebben op het gebied. De plotter haalt de informatie bij het WAC en ondersteunt de situatierapporten in het WOT en WBT.

3.12.2 Verslaglegging

Van alle vergaderingen worden door de administratief ondersteuner tijdens de vergadering digitaal besluitenlijsten bijgehouden. Deze worden direct geprojecteerd en aangevuld tijdens het overleg. Aan het einde van de vergadering wordt de besluitenlijst direct vastgesteld. De besluitenlijst wordt gebruikt bij de terugkoppeling van de besluiten naar andere teams en uitvoerders, als checklist voor uitgevoerde acties in het volgende teamoverleg en als middel bij de evaluatie

3.12.3 Archivering

Alle beslissingen tijdens de bestrijding worden geregistreerd voor verantwoording en evaluatie. Daarvoor is aan elk team een administratief ondersteuner toegevoegd. Deze maakt een besluitenlijst van de vergadering en houdt het logboek bij. De besluitenlijst wordt lopende de vergadering ingevuld en (na afloop) geprojecteerd. De besluitenlijst wordt aan het einde van de vergadering direct vastgesteld en gearhiveerd. Eventuele besluiten die buiten de vergadering om genomen worden, worden door opgenomen in het logboek.

3.13 Financiële bevoegdheden binnen de calamiteitenorganisatie

Voor het nemen van bestrijdingsmaatregelen kan het noodzakelijk zijn om onvoorziene uitgaven te doen voor bijv. aanschaf van (extra) noodmaterialen, inzet van personeel van derden of het huren van materieel. Bevoegdheden en rapportagevereisten daarvoor zijn vastgelegd in de mandaatregeling en de regeling financieel beheer. Voor toepassing van de mandaatregeling zijn de functies binnen de calamiteitenorganisatie:

- hoofd WAC gelijkgesteld aan afdelingshoofd
- Operationeel Leider gelijkgesteld aan de directeur of de algemeen directeur

Voor uitgaven die uitgaan boven het mandaat is de dijkgraaf bevoegd.

4 Samenwerking binnen het netwerk

Bij het bestrijden van calamiteiten is een goede samenwerking met andere overheden en instanties onontbeerlijk. Het is immers kenmerkend voor een calamiteit, dat de bestrijding niet binnen de eigen organisatie kan worden afgehandeld. Alle bij de bestrijding betrokken organisaties vormen samen een netwerk. Welke netwerkpartners bij een specifieke calamiteit betrokken zijn, verschilt per calamiteit. In de verschillende calamiteitenbestrijdingsplannen staat specifiek aangegeven welke partners actief zijn en welke rol zij vervullen bij de bestrijding.

Afstemming en samenwerking met netwerkpartners vindt plaats op alle niveaus van de calamiteitenorganisatie. Het beleidsteam (WBT) zorgt voor strategische afstemming, het operationeel team (WOT) voor afstemming op tactisch niveau en het actiecentrum (WAC) voor afstemming en samenwerking op uitvoerend niveau. Voor een soepel verloop van afstemming en samenwerking is het belangrijk, dat medewerkers van de verschillende organisaties elkaar kennen. Juist daarom is het nodig om medewerkers tijdens calamiteiten zoveel mogelijk in te zetten in het verlengde van hun normale taken en om afstemming tussen de verschillende organisaties te laten verlopen via de lijn van de normale dagelijkse contacten.

4.1 Samenwerking met andere waterschappen

Het waterschap is aangesloten bij het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden Nederland. Dit is een samenwerkingsverband van de vier Gelderse waterschappen met de waterschappen Groot-Salland en de Stichtse Rijnlanden. Binnen dit samenwerkingsverband wordt samengewerkt op het gebied van opleiden en oefenen van de calamiteitenorganisatie. Ook wordt samengewerkt op andere onderdelen van de calamiteitenzorg, zoals het opstellen van een risico- en crisiscommunicatieplan en de voorbereiding op nieuwe wetgeving.

4.2 Afstemming op de crisisbeheersing binnen veiligheidsregio's

Aangezien water zich niets aantrekt van gemeentegrenzen, zijn de gevolgen van overlast en rampen al snel gemeentegrensoverstijgend. In dat geval hebben het bestuur van de veiligheidsregio en de regionale hulpdiensten de coördinatie over de bestrijding van dreigende crises en rampen. Daarvoor wordt binnen de veiligheidsregio een Regionaal Operationeel Team (ROT) ingericht en bij verdere opschaling, een Regionaal Beleidsteam (RBT).

Het waterschap heeft er bij de inrichting en werkwijze van de calamiteitenorganisatie voor gezorgd dat soepel kan worden aangesloten bij de GRIP³-fasering, teamsamenstelling en informatiebehoefte in de regio's. Om daaraan ook in de 'koude fase' aandacht en voorbereiding te besteden, zijn afspraken tussen veiligheidsregio's en waterschappen vastgelegd in convenanten. Het waterschap heeft met de twee veiligheidsregio's de volgende overeenkomsten gesloten:

4.2.1 Convenant met de veiligheidsregio Utrecht

De veiligheidsregio Utrecht sloot in 2009 een convenant af met de Utrechtse waterschappen, waarin afspraken zijn gemaakt over afstemming van planvorming en samenwerking op het terrein van risico-inventarisatie. Ook wordt in het convenant geregeld dat er gezamenlijk geoefend wordt in de bestrijding van calamiteiten en zijn er afspraken gemaakt over vertegenwoordiging van het waterschap in geval van een bovengemeentelijke ramp. Voor planvorming en afstemming in de 'koude fase' werkt een liaison namens de Utrechtse waterschappen gedurende twee dagen per week bij de veiligheidsregio; neemt de algemeen directeur deel aan het directeurenoverleg en neemt de dijkgraaf deel aan de Algemeen Bestuur vergaderingen van de Veiligheidsregio Utrecht. Het waterschap vertegenwoordigt in deze functies en overleggen ook de andere Utrechtse waterschappen.

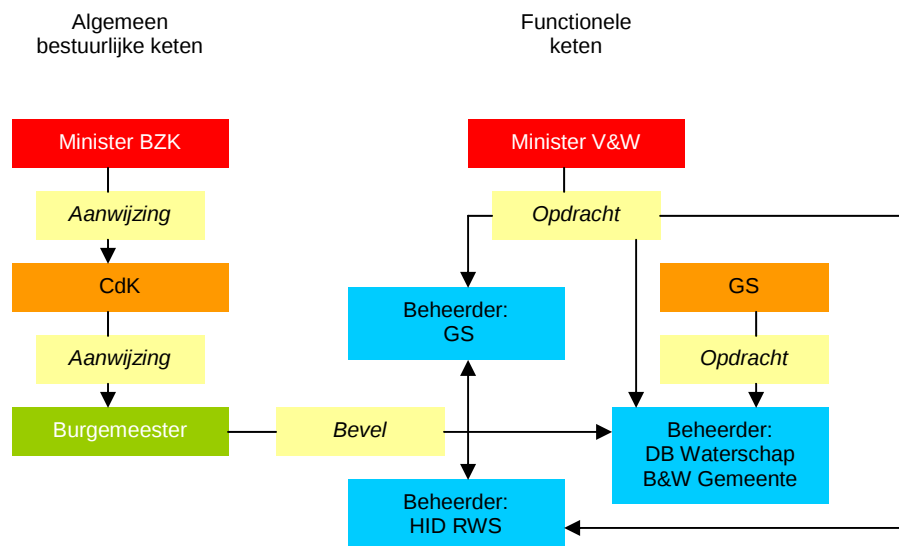
³ GRIP: Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdingsprocedure

4.2.2 Convenant met de veiligheidsregio Hollands-Midden

De veiligheidsregio Hollands-Midden sloot eveneens een convenant af met de inliggende waterschappen. De afspraken in het convenant van 2009 zijn nagenoeg gelijk aan de afspraken met de veiligheidsregio Utrecht. Het waterschap laat zich in het reguliere overleg vertegenwoordigen door het Hoogheemraadschap van Rijnland.

4.3 Afstemming tijdens calamiteiten

Bij het bestrijden van calamiteiten heeft het waterschap te maken met de functionele keten waarbinnen Gedeputeerde Staten het formele toezicht uitoefent en evenals de Minister van Verkeer en Waterstaat, opdrachten kan geven. Langs de algemeen-bestuurlijke lijn, heeft het waterschap te maken met de lokale bevelvoering en verantwoordelijkheid van de burgemeester bij de bestrijding van rampen of crises. De wet op de Veiligheidsregio's gaat uit van het centraliseren van de bevelvoering bij gemeentegrensoverschrijdende rampen. De bevelvoerdersrol van de burgemeester wordt bij verdergaande opschaling overgenomen door een coördinerend burgemeester.

Formele bevoegdheden van het waterschap ten aanzien van het bestrijden van waterstaatkundige calamiteiten, zijn te vinden in artikel 5.30 lid 1 van de Waterwet:

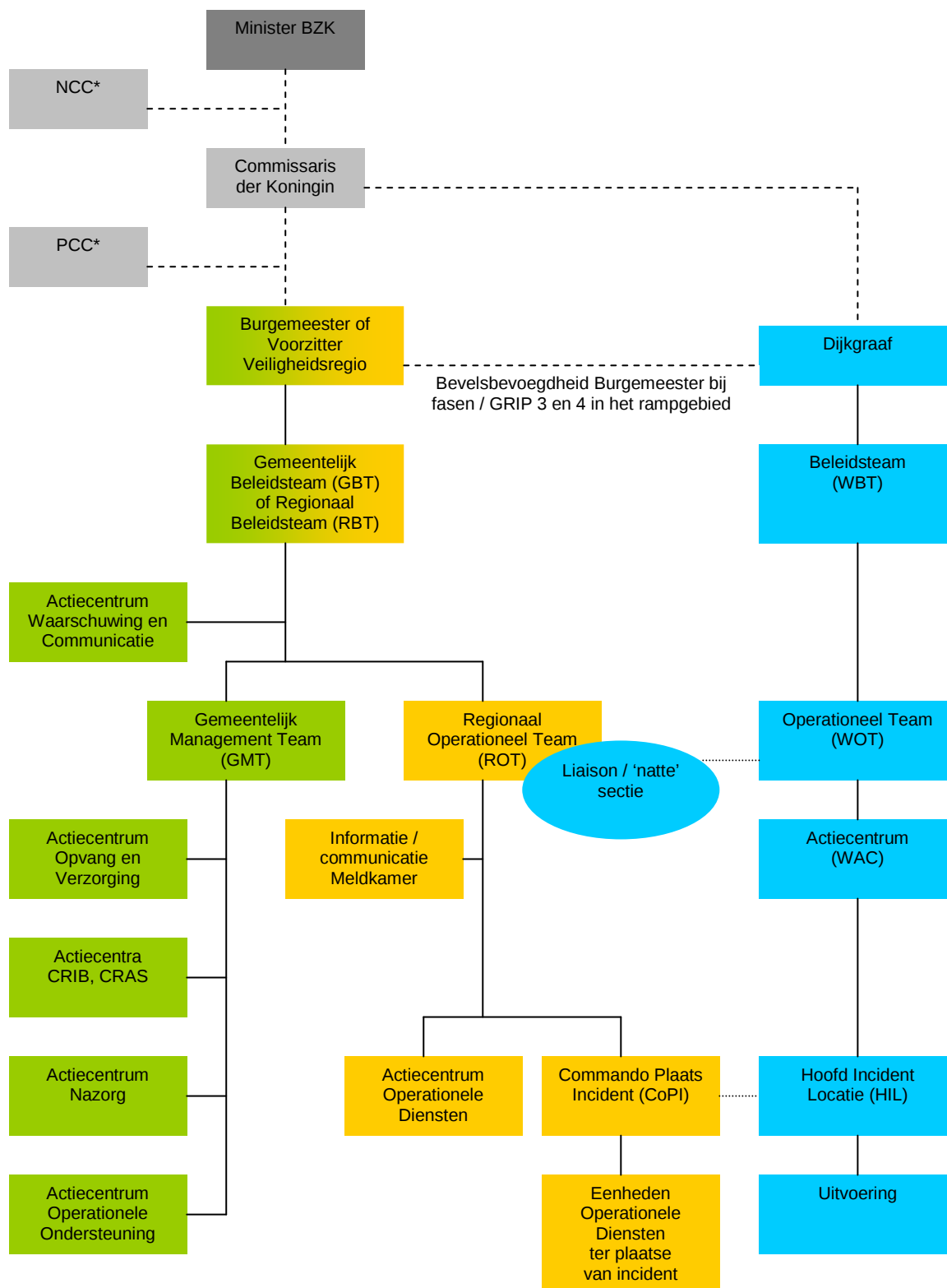
Het waterschap is als beheerder van een waterstaatswerk in geval van gevaar, en zolang de daardoor ontstane situatie zulks noodzakelijk maakt, bevoegd maatregelen te treffen die hij nodig oordeelt, zo nodig in afwijking van wettelijke voorschriften, met dien verstande dat hij geen maatregelen treft die in strijd zijn met de Grondwet of enige internationaalrechtelijke verplichtingen.

4.4 Liaisons

Tijdens het bestrijden van calamiteiten kan het gewenst zijn om waterschapsliaisons, af te vaardigen naar het RBT, het GBT en het ROT. Op strategisch niveau is dat de dijkgraaf of zijn plaatsvervanger. In het ROT is dat een vertegenwoordiger van het WOT en op de 'plaats incident' of in het CoPI is dat het Hoofd Incident Locatie.

4.5 Afstemming binnen het netwerk

De plaats van het waterschap in de organisatie van de rampenbestrijding is in onderstaand schema voor de verschillende niveaus weergegeven.

NCC = Nationaal Crisiscentrum
 PCC = Provinciaal Coördinatiecentrum
 CRIB = Centraal Registratie en Inlichtingen Bureau
 CRAS = Centrale Registratie en Afhandeling Schade

Figuur 3: relatieschema bij calamiteiten en rampbestrijding

4.6 Waarborg voor planafstemming met netwerkpartners

Het calamiteitenplan is afgestemd op de provinciale coördinatieplannen en andere voor het waterbeheer van belang zijnde ramp- of crisisbestrijdingsplannen (artikel 5.29 Waterwet). Die afstemming komt tot uiting in het ontbreken van tegenstrijdigheden en het aansluiten op de werkwijzen, fasering en terminologie in de algemene kolom.

Verder is dit calamiteitenplan voorafgaand aan de definitieve vaststelling met de betreffende netwerkpartners kortgesloten en is een overzicht van de hierboven bedoelde ramp- of crisisbestrijdingsplannen opgenomen in bijlage VIII.

4.7 Expertise en bijstand

De Waterstaatswet 1900, de Waterschapswet en de Waterwet bevatten geen regeling voor de aanvraag en verlening van bijstand. In veel gevallen zullen de benodigde middelen voor een waterschap door (waakvlam)overeenkomsten met aannemers preparatief geregeld zijn. Maar de ervaring leert, dat ook gebruikgemaakt wordt van middelen van andere overheidsorganisaties. Het organiseren van deze vormen van steun, zoals ook militaire steunverlening voor waterschappen, valt onder eigenstandige verantwoordelijkheid van de dijkgraaf.

Bij een calamiteit van beperkte omvang dient een waterschap de benodigde menskracht en middelen zelf te (kunnen) organiseren. Bij calamiteiten van grotere omvang, die zich bij meerdere waterschappen tegelijkertijd voordoen, kan het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC) verzocht worden haar coördinerende taak uit te voeren. Deze coördinatie ten behoeve van de betrokken waterschappen/organisaties, heeft het doel af te stemmen en tot effectieve inzet te komen. Aan de ene kant is er sprake van monodisciplinaire afstemming tussen de aanvragen van verschillende waterschappen. Aan de andere kant is er multidisciplinaire afstemming, omdat er in dergelijke gevallen ook andere gemeentelijke processen lopen (zoals evacuatie), die mogelijk vragen om inzet van dezelfde menskracht en middelen.

4.7.1 (inter) Regionale bijstandsverlening

De bijstandverlening is geregeld in de Wet Veiligheidsregio's (artikel 51):

- wanneer de voorzitter van een veiligheidsregio in geval van een brand, ramp of crisis of van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan bijstand nodig heeft, dan richt hij een verzoek daartoe aan de Minister van BZK. Hij stelt de Commissaris van de Koningin (cvdK) van het verzoek in kennis;
 - de Minister voldoet aan het verzoek, tenzij dringende redenen zich daartegen verzetten;
 - de Minister richt zich met een verzoek om bijstand tot de voorzitter van een andere veiligheidsregio, tot de cvdK of zo nodig tot de betrokken Minister dan wel indien militaire bijstand gewenst is tot de Minister van Defensie, die de nodige voorzieningen treffen, tenzij dringende redenen zich daartegen verzetten;
 - de Minister kan de ambulancevervoerders een aanwijzing geven over de inzet van ambulanceauto's;
 - in afwijking van het eerste lid kan de voorzitter van een veiligheidsregio een verzoek als in dat lid bedoeld rechtstreeks richten tot de voorzitter van een aangrenzende regio, mits de crisisplannen van beide regio's afspraken daaromtrent omvatten en er sprake is van spoed.
- De voorzitter stelt van zijn verzoek de Minister en de cvdK in kennis.

Het LOCC: behandelt de aanvraag en coördineert de levering van de capaciteit.

Voor het verkrijgen van bijstand wordt verder verwezen naar het Handboek Bijstand van het ministerie van BZK. Het geeft inzicht in de wettelijke kaders voor bijstandSCOördinatie en de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden ten aanzien van bijstandsprocessen. Het handboek beschrijft de totstandkoming van capaciteitsuitwisseling tussen regio's onderling en tussen het regionale niveau en het Rijksniveau. De bijstandsprocessen binnen de regio (tussen gemeenten) of

binnen de provincie (aanvraagcyclus binnen de provincie) komen niet uitgebreid aan bod in dit handboek, omdat de Minister daarin geen rol heeft.

Voor bijstandsaanvragen zijn aanvraagformulieren beschikbaar bij de (coördinerend) burgemeester.

4.7.2 Bijstand van beheerders (hogedruk) transportleidingen

Bij het constateren van een incident met een drinkwaterleiding dient het betreffende waterleidingbedrijf te worden gewaarschuwd en vice versa, het waterschap.

Door de Vereniging van Leidingeigenaren in Nederland (VELIN) is een regeling getroffen om de gevolgen van incidenten met hoge druk pijpleidingen (lek, ontploffing, brand, etc.) zoveel mogelijk te beperken. De te verwachten bijstand bestaat uit het verschaffen van technisch advies en het sturen van deskundigen, met eventueel beschikbaar bijzonder materiaal, voor het bestrijden van de calamiteit.

Bij een incident met een pijpleiding dienen de onderstaande instanties (naast de plaatselijke hulpverlening) te worden geïnformeerd onder vermelding van de vereiste gegevens.

- Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR), Schiedam
- Het centrale meldpunt van de Samenwerkende Pijpleidingbeheerder (SBP)
- Centrale Commandopost Groningen van de Nederlandse Gasunie

Het meldpunt alarmeert de betreffende leidingexploitant. Deze draagt zorg dat op zo kort mogelijke termijn een deskundige op de plaats van het incident is.

Bij verschillende parallel lopende pijpleidingen worden alle betrokken maatschappijen gealarmeerd en zal door de betrokken deskundigen identificatie op de plaats van het incident plaatsvinden. Op de plaats van het incident geven de deskundigen, naast de ter plaatse aanwezige medewerkers van het waterschap, aan de brandweer of politie advies om tot een effectieve bestrijding te komen. Zie voor telefoonnummers bijlage VII.

5 Opstarten van de calamiteitenorganisatie

Het waterschap heeft een storingswachtdienst voor het aannemen van klachten en meldingen en het oplossen van storingen en een calamiteitenorganisatie voor het bestrijden van calamiteiten en crises. Elementen uit de regelingen daarvoor zijn: het benoemen van functies, het toewijzen van taken en beschrijving van werkwijzen, bemensing en instellen van roosters voor bereikbaarheid en beschikbaarheid en tot slot, richttijden voor alarmeren en optreden. Hierna worden de elementen kort weergegeven.

5.1 Melden en alarmeren door de storingswachtdienst

Elke calamiteit begint met een melding. Deze melding kan gedaan worden door een eigen medewerker, een bezorgde burger of door een partner in de calamiteitenbestrijding (denk hierbij bijvoorbeeld aan de politie of de brandweer). De medewerker die de melding ontvangt maakt een eerste inschatting van de ernst van de situatie, zonodig na ter plaatse te zijn gegaan, en beslist of overleg en ondersteuning van het betreffende afdelingshoofd of -buiten kantooruren- de dienstdoende achterwacht noodzakelijk is. Het afdelingshoofd of de achterwacht is verantwoordelijk voor het initiëren van de calamiteitenorganisatie. Het afdelingshoofd/de achterwacht pleegt hierover overleg met de dienstdoende Operationeel Leider. Het WAC en het WOT worden bijeengeroepen.

Het waterschapskantoor is 24 uur per dag telefonisch bereikbaar om meldingen aan te nemen. De eerste afhandeling van de melding verschilt tijdens en buiten kantooruren.

HOOGHEEMRAADSCHAP DE STICHTSE RIJNLANDEN TELEFOONNUMMER: 030 – 634 57 00 (24 UUR PER DAG, 7 DAGEN PER WEEK)

5.1.1 Afhandeling tijdens kantooruren

Tijdens kantooruren (maandag tot en met vrijdag van 08.00 tot 17.00 uur) zal de receptionist een binnenkomend telefoontje van een melding doorschakelen naar de afdeling waaronder het onderwerp van de melding valt. Binnen de betreffende afdelingen zijn medewerkers belast met het afhandelen van binnengekomen meldingen. Indien het afhandelen niet binnen de dagelijkse routine valt, wordt het afdelingshoofd op de hoogte gesteld.

5.1.2 Afhandeling buiten kantooruren

Buiten kantooruren worden binnenkomende telefoontjes automatisch doorgeschakeld naar een boodschappendienst; een dag en nacht bemenste telefooncentrale. De boodschappendienst registreert de melding en vraagt de melder naar aard en de locatie van het incident en naar de bereikbaarheidsgegevens van de melder. De melding wordt doorgegeven aan de storingswachtdienst voor het betreffende taakonderdeel. Deze medewerker neemt contact op met de melder en gaat indien nodig naar de locatie. De meeste meldingen zal de storingswachtdienst zelfstandig of met behulp van derden op kunnen lossen.

Indien de situatie zo ernstig is dat de storingswachtdienst het probleem niet zelfstandig op kan lossen en coördinatie vanuit de organisatie nodig is, zal deze de achterwacht bellen voor nader overleg. Indien de achterwacht van mening is dat de calamiteitenorganisatie in werking moet treden, neemt hij contact op met het hoofd WAC.

5.1.3 Noodnet

Omdat het mogelijk is dat tijdens een calamiteit de gewone telefoonlijnen uitvallen of overbezet raken, is er het Nationaal Noodnet, dat gebruikt wordt voor communicatie tussen overheden en hulpdiensten. Het waterschap heeft een aansluiting op het noodnet. Via het noodnet kan telefonisch verkeer plaatsvinden en kan worden gefaxt. Het nationaal noodnet zal alleen gebruikt worden tijdens calamiteiten.

De telefoonaansluiting voor het noodnet zit op de kamer van de algemeen directeur (kamer B 3.10), de fax aansluiting op het secretariaat van de algemeen directeur (kamer B 3.11). Het nummer van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden op het noodnet is:

NATIONAAL NOODNET: (ALLEEN TIJDENS CALAMITEITEN!)

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Telefoon: 34393

Fax: 34754

5.2 Opschalen

De achterwacht bepaalt of een situatie dermate ernstig is dat er een WAC geformeerd moet worden. Indien hiertoe aanleiding is, neemt de achterwacht contact op met het hoofd WAC. Gezamenlijk wordt besloten op te schalen en het WAC en het WOT bijeen te roepen. Het hoofd WAC roept de benodigde leden van het WAC bijeen. De Operationeel Leider roept de leden van het WOT bijeen.

Bij het in werking treden van de calamiteitenorganisatie wordt de dijkgraaf, of diens plaatsvervanger, door de Operationeel Leider geïnformeerd. De Operationeel Leider en de dijkgraaf maken afspraken over de wijze waarop de dijkgraaf op de hoogte wordt gehouden van de situatie. Indien de situatie vraagt om strategische beslissingen, zal de Operationeel Leider adviseren om het WBT actief te laten worden. De dijkgraaf, in zijn rol als voorzitter van het WBT, neemt de beslissing om het WBT bijeen te roepen. De Operationeel Leider zorgt dat het WBT bijeen komt. De dijkgraaf informeert zo snel mogelijk de leden van het college over de situatie.

5.3 Bereikbaarheid en beschikbaarheid calamiteitenorganisatie

Om buiten kantooruren ook tijdig en adequaat te reageren, heeft het waterschap, aansluitend op de storingswachtdienst, een bereikbaarheid en beschikbaarheidsregeling voor de calamiteitenorganisatie opgesteld. Hierin worden de (sleutel)functionarissen, hun bereikbaarheid en beschikbaarheid vastgelegd. Beide regelingen voor de storingswachtdienst en de calamiteitenorganisatie zijn als supplementen toegevoegd aan het calamiteitenplan.

Uitgangspunt bij de invulling van de calamiteitenorganisatie is, dat deze continu kan doorwerken. Dit betekent dat alle functies in minimaal drie 'shifts' van 8 uur bezet blijven. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat door ziekte, vakantie en andere oorzaken niet altijd iedereen beschikbaar is. Een bezetting van 3 medewerkers per functie is vanuit dit oogpunt een minimaal vereiste. Vanuit het oogpunt van beschikbaarheid wordt gestreefd naar een zo ruim mogelijk bezetting: maximaal 6 medewerkers per functie.

Voor wat betreft de bemensing kunnen er problemen ontstaan bij het bestrijden van meerdere, gelijktijdige of omvangrijke calamiteiten. Daarom kunnen vooraf afspraken gemaakt worden met afdelingen die niet direct bij de bestrijding zijn betrokken over de inzet van medewerkers.

Indien zich tijdens een daadwerkelijke calamiteit knelpunten voordoen met de personele invulling, die niet door het WAC kunnen worden opgelost, dan zorgt het WOT voor een oplossing. Indien het probleem niet intern kan worden opgelost, wordt hulp van andere organisaties ingeroepen.

6 Informeren & communiceren

Voor de bestrijding van grootschalige incidenten en calamiteiten is het van belang relevante informatie te verzamelen en die actief beschikbaar te stellen. Het informatiemanagement binnen de calamiteitenorganisatie is zowel gericht op de interne organisatie als op de netwerkpartners. Vorm, inhoud en het moment van beschikbaar stellen worden daarop afgestemd. De juiste vorm bevat in ieder geval de actuele, essentiële punten van het incident, de verwachte effecten en de ingezette capaciteiten. Die informatie is goed toegankelijk, overzichtelijk en zoveel mogelijk gestandaardiseerd (zie ook bijlage VI voor de Besluitenlijst, logboek en situatierapportageformulieren WBT, WOT en WAC).

Een onderdeel van het informeren heeft ook betrekking op de publieks- en de persvoorlichting (het proces communicatie). In alle teams van de calamiteitenorganisatie is een communicatieadviseur aanwezig. In het WBT wordt het uiteindelijke besluit over de communicatiestrategie genomen. In het supplement crisiscommunicatie wordt de werkwijze van Bureau Communicatie in de calamiteitenorganisatie beschreven.

6.1 Informeren over de bestrijding

Een zich langzaam ontwikkelende watercalamiteit zal in de beginfase nog geen aanleiding geven voor multidisciplinair optreden. In verreweg de meeste gevallen zal het waterschap bij aanvang van het bestrijden van de calamiteit zelfstandig opschalen. Dreigt een calamiteit groter te worden, dan komen de rampbestrijdingsprocessen in beeld en is afstemming met gemeenten en veiligheidsregio's nodig. Om dan een zo mogelijk naadloos overgaan van monodisciplinaire calamiteitenbestrijding naar gezamenlijke, multidisciplinaire rampenbestrijding mogelijk te maken, is de opschalingsprocedure bij het waterschap afgestemd op die GRIP-afspraken. Die afstemming komt als volgt tot uiting:

- om zich tijdig en adequaat te kunnen voorbereiden, worden, voorafgaand aan Coördinatiefase 3, de meldkamers van de betrokken Regionale Alarm Centrales (RAC) en de burgemeesters van de betrokken gemeenten over de calamiteit:
 - geïnformeerd in Coördinatiefase 1
 - uitgenodigd te overleggen over ontwikkelingen en maatregelen in Coördinatiefase 2
- coördinatiefasen van het waterschap zijn op dezelfde manier genummerd als de GRIP-fasen;
- wanneer bij de bestrijding van een incident door hulpverleningsdiensten, water of op een andere manier de taakuitoefening betrokken is, schaaft het waterschap gelijk op met de regio;
- voor elk van de multidisciplinaire teams worden, gevraagd of ongevraagd, tijdig deskundige en bevoegde functionarissen van het waterschap beschikbaar gesteld voor consultatie, advisering en coördinatie;
- indien in GRIP 3 sprake is van een (dreigende) ramp, zal de betreffende burgemeester de bestuurlijke coördinatie op zich nemen. Bij gemeentegrens overschrijdende gevallen is dat de voorzitter van het RBT. Coördinatiefase 3 en GRIP 3 in het rampgebied lopen daarom parallel. Zonder afstand te doen van de eigen verantwoordelijkheden en taken, richt het waterschap zich dan zoveel als mogelijk naar de centrale coördinatie door RBT en ROT.

Er is niet altijd een rechtstreekse relatie tussen de opschalingsgrenzen van het waterschap en GRIP. Wel is het zo dat de gevaarsetting en de respons door het waterschap reacties oproepen van publiek, waardoor ook de gemeente in termen van crisiscommunicatie wordt betrokken. Wanneer het waterschap de bestrijding 'initieert', moet daaraan aandacht worden geschonken.

6.2 Proces communicatie (pers- en publieksvoorlichting)

Het doel van het proces communicatie bij een calamiteit is vierledig:

- betekenisgeving: informeren van getroffen en, burgers en samenleving over hoe de calamiteit verder kan ontwikkelen en wat de calamiteit voor hen kan betekenen;
- voorkomen van schade: informeren over gedrags- en handelingsperspectieven voor getroffen en;
- informatieverstrekking en legitimatie: informeren van getroffen en, burgers en media over het hoe en wat van de calamiteit, dilemma's, beslissingen en keuzes van het waterschapsbestuur;
- monitoring: luisteren naar en informeren bij getroffen en, volgen van uitingen in de media etc. .

De werkzaamheden op het terrein van communicatie worden aangestuurd en deels uitgevoerd door de medewerkers van het waterschap van bureau Communicatie. Het bureau Communicatie is verantwoordelijk voor het goede verloop van deze werkprocessen.

De website van het waterschap bevat vanaf het eerste moment informatie over welke (waterschaps)calamiteit er gaande is en welke maatregelen het waterschap op dat moment al treft om schade en uitbreiding te voorkomen. Het gaat hier niet om bestuurlijk gevoelige informatie, maar om zaken die iedereen kan zien of zou moeten weten om te kunnen inspelen op de calamiteit. Hierbij wordt grotendeels gebruik gemaakt van vooraf opgestelde en vastgestelde informatie. Bureau Communicatie heeft mandaat om deze informatie op de website te publiceren.

6.3 Fasering en de betekenis voor communicatie

Elke coördinatiefase vraagt om inzet van communicatiemedewerkers, stelt eisen aan samenwerkingsvormen en gebruik van communicatiemiddelen. In het schema op de volgende pagina wordt per fase de organisatie van de communicatie beschreven.

	Coördinatiefase 1,2	Coördinatiefase 3,4
Rol van het waterschap	Leidend	Volgend
Samenwerking met gemeentelijke afdeling communicatie	Afstemming. Mogelijk vertegenwoordiging van communicatieadviseur in het Gemeentelijk of Regionaal Actiecentrum Communicatie	(Mogelijke) vertegenwoordiging van communicatieadviseur in het Gemeentelijk of Regionaal Actiecentrum Communicatie
(Mogelijke) Inzet van middelen	Website Klachten- en meldingenloket met Q&A-lijst Brieven Persbericht Persconferentie Interne Communicatie: email, Lopend Vuur, Waterplein, Extranet	www.crisis.nl of gemeentelijke website; www.destichtserijnlanden.nl alleen voor achtergrondinformatie Interne communicatie: email, Lopend Vuur, Waterplein, Extranet
Website	Vanaf coördinatiefase 1 staat het nieuws over de calamiteit op de homepage van het waterschap. Vandaar doorklikken naar de speciale calamiteitenpagina.	In deze fasen is www.crisis.nl in de lucht en is waterschapsinformatie daar te vinden of via een link naar de waterschapssite. Deze verwijst voor alle crisisinformatie door naar www.crisis.nl .
Persvoorlichting	Door woordvoerders waterschap: dijkgraaf, communicatieadviseurs	Door Gemeentelijk of Regionaal Actiecentrum Communicatie; technisch inhoudelijke vragen door woordvoerders waterschap
Publieksvoorlichting	Door Klachten- en meldingenloket, ondersteund door bureau communicatie en eventueel een telefoonteam	Door Gemeentelijk/ Regionaal Actiecentrum Communicatie; technisch inhoudelijke vragen door Klachten- en meldingenloket, ondersteund door bureau communicatie en eventueel een telefoonteam

Tabel 8: waterschapscommunicatie per fase

Wanneer de bestrijding van calamiteiten door anderen ter hand wordt genomen, bijvoorbeeld een grootschalige brand, is het uiteraard zaak dat ook het waterschap daarvan tijdig in kennis wordt gesteld. Die ontwikkelingen kunnen aanleiding zijn om eveneens op te schalen om gevolgen voor de taakuitoefening tijdig te kunnen onderkennen en effectief te bestrijden.

7 Calamiteitenzorgsysteem

7.1 Inleiding

Het voorbereiden op en het bestrijden van calamiteiten is geen op zichzelf staande zaak, maar een integraal onderdeel van normale taken en werkzaamheden. Dit vergt een integratie van alle activiteiten in één systeem, het calamiteitenzorgsysteem. Dit systeem steunt op de pijlers:

- Calamiteitenorganisatie
- Planvorming
- Opleiden, trainen, oefenen (OTO)
- Samenwerking binnen het netwerk

In de volgende paragrafen worden de calamiteitenorganisatie, planvorming en opleiden, trainen en oefenen behandeld. Op de pijler samenwerking zal in dit hoofdstuk niet apart worden ingegaan, omdat hieraan al hoofdstuk 4 werd geweid.

7.2 Calamiteitenorganisatie

De calamiteitenorganisatie als geheel is slechts incidenteel actief. Dit maakt de calamiteitenorganisatie kwetsbaar. Het bestuurlijke en operationele afbreukrisico bij de aanpak van calamiteiten is groot. Met een adequaat calamiteitenzorgsysteem is een zekere garantie geboden op een goed werkende calamiteitenorganisatie.

Om de kwaliteit en continuïteit van het calamiteitenzorgsysteem te waarborgen is het noodzakelijk een scala aan activiteiten uit te voeren. Regie van deze activiteiten ligt bij de calamiteitencoördinator. Tot deze activiteiten behoren:

- opstellen van een jaarplan calamiteitenzorg en jaarverslag calamiteitenzorg;
- opstellen en actualiseren (of aansporen daartoe) van risicoanalyses, het calamiteitenplan (met bijlagen), de calamiteitenbestrijdingsplannen en supplementen;
- afstemmen met netwerkpartners over de voorbereiding op en bestrijding van calamiteiten;
- coördinatie van noodmaterialen en communicatiemiddelen;
- bijdrage leveren bij het uitvoeren van evaluaties en nazorg na calamiteiten;
- uitvoeren van activiteiten in het kader van het plan opleiden, trainen, oefenen (OTO);
- communicatie intern over de voorbereiding op en bestrijding van calamiteiten;
- communicatie externe organisaties over de voorbereiding op en bestrijding van calamiteiten.

Het kernteam calamiteitenzorg vormt, samen met de calamiteitencoördinator, de spil van het zorgsysteem. Dit kernteam calamiteitenzorg is actief, ook wanneer er geen bestrijdingsactiviteiten plaatsvinden. Het kernteam bestaat uit vertegenwoordigers van de afdelingen Watersysteembeheer, Waterkeringenbeheer, Vergunningverlening en Handhaving, Zuiveringsbeheer, Uitvoering, Managementondersteuning, Informatiecentrum en Automatisering en de calamiteitencoördinator. Het kernteam calamiteitenzorg levert input en coördineert activiteiten, ten aanzien van de activiteiten behorende bij het calamiteitenzorgsysteem.

Het kernteam calamiteitenzorg is voornamelijk bezig met preparatie, zoals het opstellen van bestrijdingsplannen, het opleiden van medewerkers binnen de calamiteitenorganisatie en het beoefenen van de bestrijdingsplannen. Ook is het kernteam betrokken bij de verwerking van de evaluaties in de plannen. Het kernteam hanteert het jaarplan met voorgenomen activiteiten met betrekking tot de calamiteitenzorg. Het kernteam komt periodiek, tenminste 4 maal per jaar bijeen, om activiteiten te coördineren en de voortgang te bespreken.

Op de agenda van het kernteam calamiteitenzorg staan ondermeer: voortgang planvorming, ontwikkeling calamiteitenorganisatie, personele invulling, uitvoering plan OTO, evaluaties, afstemming extern netwerk en communicatie over calamiteitenzorg intern en extern. Dit resulteert in een actiepuntenlijst. Het kernteam rapporteert aan de met calamiteitenzorg belaste directeur.

De calamiteitencoördinator houdt zich bezig met de overkoepelende onderdelen en procesbewaking. (De leden van) het kernteam calamiteitenzorg (kunnen/) kan optreden als initiator en als procesbewaker van (specifieke) activiteiten. Het kernteam gebruikt het directieteam als klankbord voor haar plannen. Het directieteam is uiteindelijk verantwoordelijk voor het calamiteitenzorgsysteem.

7.3 Planvorming binnen het calamiteitenzorgsysteem

Het calamiteitenzorgsysteem voorziet in een calamiteitenplan met bijlagen, de supplementen en de calamiteitenbestrijdingsplannen. Het calamiteitenplan is afgestemd op het regionaal crisisplan, provinciale coördinatieplannen en de voor het waterbeheer van belang zijnde rampbestrijdingsplannen. De calamiteitenplannen worden bovendien afgestemd met de verschillende partners en zijn conform de geldende wet- en regelgeving en toetsingskaders van de provincies.

Van de ervaringen tijdens de daadwerkelijke bestrijding van calamiteiten en de ervaringen uit de oefeningen kan veel worden geleerd. Nazorg en evaluatie zijn daarom noodzakelijke stappen binnen het calamiteitenzorgsysteem. De plannen zullen hierop vervolgens worden aangepast. Het calamiteitenzorgsysteem is daarmee een doorlopend proces, ten einde de kwaliteit van calamiteitenbestrijding te waarborgen.

7.4 Opleiden, trainen en oefenen (OTO)

Het waterschap hecht sterk aan opleiden en oefenen voor calamiteitenbestrijding en crisisbeheersing. De medewerkers met een rol in de calamiteitenorganisatie zijn daarom opgeleid en worden regelmatig geoefend, om zo een kwalitatief slagvaardige calamiteitenorganisatie te onderhouden. Een meerjaren beleidsplan OTO, waarin opleiden, trainen en oefenen zijn uitgewerkt, wordt opgesteld. Dit meerjaren beleidsplan richt zich op oefeningen op tactisch, operationeel en bestuurlijk niveau en op zowel monodisciplinair als op multidisciplinair oefenen.

Het plan OTO wordt afgestemd binnen het regionale samenwerkingsverband Platform Waterschappen Crisisbeheersing Midden Nederland. Binnen dit verband wordt een gezamenlijk plan OTO opgesteld, om kennis en kunde te delen en kostenvoordelen te behalen.

8 Tot slot

Het calamiteitenplan beschrijft de organisatie van de bestrijding van calamiteiten door Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden. Het calamiteitenplan en de bijbehorende supplementen en bestrijdingsplannen zijn aan verandering onderhevig, door wijziging in wet- en regelgeving, ontwikkelingen bij netwerkpartners binnen de crisisbeheersing, maatschappelijke ontwikkelingen en eventueel interne veranderingen. Steeds opnieuw zal het plan moet worden geactualiseerd en afgestemd.

Meerdere keren in het plan is het belang van samenwerking en afstemming op de activiteiten van de veiligheidsregio's, waarin de hulpdiensten verenigd zijn, genoemd en vastgelegd. Door deze afstemming en het gezamenlijk optrekken met de veiligheidsregio's, wordt aangesloten bij de professionalisering van deze crisisorganisaties.

In deze dynamische omgeving zal bij volgende herzieningsactiviteiten van de planbundel, afstemming op de regionale crisisplannen en andere (boven)regionale ontwikkelingen, daarom opnieuw de volle aandacht krijgen. De meest actuele ontwikkelingen worden gehanteerd bij het opstellen van bijlagen, supplementen en bestrijdingsplannen.

--

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN